

SEBASTIAN SALABERRIA

**NERE SOROKO
EMAITZAK**

SEBASTIAN SALABERRIA

AUSPOA LIBURUTEGIA

172

Auspoa Liburutegia
(EDITORIAL AUSPOA)

Plaza Santa Maria, 2 – Tolosa, Gipuzkoa
Tel. (943) 67 12 82

SEBASTIAN SALABERRIA

**NERE SOROKO
EMAITZAK**

AUSPOA LIBURUTEGIA
1984

© Auspoa Liburutegia (Tolosa – Guipúzcoa)
Fotokonposatzalle: Lente – Estella
Inprimatzalle: Gráficas Lizarra, S. L., Estella (Navarra)
ISBN 84 – 7158 – 115 – 9
Depósito Legal: NA.: 557-1984

ITZAURREA

Sebastian Salaberria, aspaldiko ezaguna dute *Auspoa*'ren irakurleak. Sail ontako 38'garren alea, *Neronek tirako nizkin* izenekoak, berak idatzia baita.

Liburu ura itz-lauz edo prosaz egin zuan, gerra-denborako bere ibillerak kontatuz. Bai 1963 urteko *Agora* saria irabazi ere.

Bere bizitzaren txetasun asko ematen dizkigu liburu ortan: Oiartzun'go Elbitxuri baserrian jaio zala 1915'eko Abenduaren 26'an; gurasoak txikitan galdurik, gazte denbora morroi igaro zuala; ondoren gerrara joan bearra etorri zala, an zauritu ta ankamotz gelditzeko; ta abar ta abar.

Gerra ezkeroztik eta ia oraintxe arte, Donosti'ko Udaletxearen kontura lan egin du, eta urte-mordo ederrean Aiete'ko urdepositoaren arduraduna izan da, gaur egunean erretiroa artu ta Ernani'n bizi bada ere.

Neronek tirako nizkin liburuan berak esaten digunez, bertsolaria ere bada, or-

dea. Gerra aurretik langintza ortan asia ta Txirrita zanarekin ere kantatua.

Bañan geienik bertso jartzen saiatu da Salaberria. Garai batean sarritan agertzen zituan bere bertsoak *Zeruko Argia* astekarian.

Aspaldi esana nion, berak moldatutako sail guztiak bildu ta liburu bat atera bear genduala. Gure asmo ori gaur bete degu, Jaunari eskerrak.

Ortarako, Oiartzun'go erriak ere la-guntza egin du. Urtero bertso-aste bat eratzen du, izlariak, bertso-saioak, sariak eta abar antolatuz. Baita bertan jaio edo bertan bizi dan bertsolari baten liburua *Auspoa*'n argitara araziz ere. Ala, oarin bi urte Lexoti'rena azaldu zan; igaz Manterola'rena; ta aurten Salaberria'rena.

Esan bezela, liburu ontako sail batzuk leen ere argia ikusia dute. Olakoak zein diran, oar bana erantsiz esango degu. Oarrik gabe utzi ditugunak, berriz, iñun agertu gabe zeuden eta bere esku-idatzietatik atera ditu orain Salaberria'k.

Onek, irakurlea bertsoen esan-naiaz obeto jabetu dedin, itz-lauz adierazpen bat idatzi du sail batzuen aurretik.

Besterik gabe eta ustez esateko guztiak esanda, liburu au bere gustokoa izan dezan opa diogu irakurleari.

A. Z.

ESPAÑIA'KO GERRA TRISTEARI

1936'garren urtean gerrate triste bat sortu zitzaigun España'n; eta, naiz batak bestearentzat gorrotorik izan ez, anaiak alkar iltzen ibili giñan.

Gerrate au piztu zanean, nik ogei ta bat urte neuzkan eta soldadu joan bear izan nuan, beste millaka asko bezelaxe.

Or ibili nintzan bala tartean larri; eta gero, bi tiro oin bakoitzean bana arturik eta ezkerrekoa moztuta, an arkitzen nintzan Iruñe'n, ospital militarrean, eta denbora pasa bertso batzuk jartzea bururatu zitzaidan gerrate orri buruz.

---

¹ Nun da nola zauritu ninduten ta abar, nere *Neronek tirako nizkin* liburuan kontatzen det. (*Auspoa*, 38)

- 1/ Amaika bider esan izan det
mutil koskorra nintzala:
ogei bat urte nitunerako
gerra urbilduko zala.
Zoritxarrez bai etorri ere
nik pentsatuta bezela,
ezin ukatu bala tartean
larri ibili naizela,
samindurikan diot gauzarik
negargarriena dala.

- 2/ Milla beatzireun ogei ta amasei-
garrren urtean ain zuzen,
Uzta-illaren emezortzian
gerra triste au pixtu zen.
Nik ogei ta bat urte neuzkan da
soldadu berialaxen,
agintariak gogor zioten:
«Fusillak artuta goazen!»
Gaur nik bi oñak osorik neuzkan
ori gertatu ez bazen.

- 3/ Neronek ere igartzen nion
iritxi zala denbora,
ta larriturik esaten nuan:
«Soldadu joan bearko da».
Eunka mutil gu Donosti'ra,
lenengo Gobiernora;
ardien gisa bildu ginduzten
danak alkarren ondora,
gero emendik sarjento batek
Norte'ko estaziora.

- 4/ Trenean sartu, Aitaren egin,
txorakeriak utzita,
gerrate ontan ilko giñala
baigeunden oso etsita.
Negarrez asi giñan geienok
ezin genion eutsi-ta,
jende guztia kupiturikan
gu ain triste ikusita,
aiek eta gu agurtu giñan
begiak malkoz bustita.
- 5/ Iritxi giñan Iruña'ra ta
geienak infanterira,
larriagoak ziran batzuek
ta aiek artillerira.
Bertan ikasi instruzioak
eta gero Bitori'ra,
gauz auek nola gertatu diran
zuzen datoz memorira,
nola eraman ginduzten danok
Billarreal'ko mendira.
- 6/ Martxoko illaren azken aldera
guk lenengo atakea,
kañoi, egazkin, mortero, fusil,
danak antxe jo ta kea.
Eun bat metro beti aurretik
gure gidari tankea,
egun guztian danok laixterka,
ura orduko nekea!
Pentsatzen gendun berialaxen
egingo zala pakea.

- 7/ Artu genduan Billarreal da
jarraitu Bizkai aldera,
kontrarioak atzeraka ta
gu geienean aurrera.
Bizi giñanak asko zauritu,
iltzen ziranak lurrera;
mendi oietan komeri latzak
ikusiz ibili gera,
ta aizkenean etzan goxoa
Yurre erriko sarrera.
- 8/ Beste aldetik aitona zar bat
etorri zan guregana,
esanaz nola utsik zegoan
Yurre erri ori dana.
An sartu giñan xinisturikan
gezurti aren esana,
burruka gogor ekin genion
ta lurrera iltzen zana,
berialaxen neuri bi tiro
oin bakoitzetikan bana.
- 9/ Lagun on batek atera niñun,
ain negon trantze txarrean,
antzika neure zaurietatik
odol ustu bearrean.
Geroxeago ni Bitoria'n
bi medikuren aurrean,
oña moztuta jarri niñuten
oe zuri ederrean,
ta gaur Iruñe'n arkitutzen naiz
ospital militarrean.

- 10 Aldamenean dagon batentzat
egoten naiz kupituta,
nor ez litzake urrikalduko
oin biak motzak ditu-ta?
Zutik jartzeko esperantzik ez
orrenbeste sufrituta,
gure Jainkoak bakarrik daki
nola gauden geldituta,
geuren sasoirik ederrenean
betiko elbarrituta.
- 11/ Dotriñak garbi esaten digu,
nai badegu irakurri:
inbiria ta gizon iltzea
nundik zaizkigun etorri.
Kain gaiztoak Abel il zuan,
begira zaiozun orri;
baña oraingo gerra triste au
ezberdiña izugarri:
anaiak bata bestea iltzen
gorroto gabe alkarri.
- 12/ Gure aurreko guraso zarrak
askotan esanak daude:
gerrik onena baña pakerik
txarrena degula obe.
Jesus maitea, ordu guzitan
zure bearrean gaude,
eskatzen dizut Zu zeralako
zeru lurren Jaun da Jabe:
pake gozoa eman zaiguzu
odolik ixuri gabe.

ARREBARI

1936'garren urtean, España'n gerra sortu zanean, gure arreba Ramoni Errenderi'ko kale-etxe batean zegoan serbitzen; eta, etxe ori kañonazo batek jo zuala ikusirik, Frantzi'ra aldegin zuan oso beldurturik, emen etzegoala gauz onik pentsatuta.

An ere urte batzuk serbitzen pasa ondoren, berriro etorri zan Errenderi'ra eta emen ezkondu zan; eta orduan eskeñi nizkion nik bertso auek:

1/ Danak utzita noa
bertsuak jartzera,
triste daudenak poztu
ta alaitutzera.
Biotzeko arreba,
etorri al zera,
zure senide danak
bixitatutzera?

2/ Frantzi'raño joan ziñan
zu gerra asita,
emen ere orduan
ezin zan bizi-ta.
Zorionean egin
diguzu bixita,
asko poztutzen gera
emen ikusita.

3/ Gazte gelditu ziñan
guraso-paltean,
bakar-bakarrik zortzi
anaien artean.
Guregandik bizitu
zera apartean,
alkar ikusi gabe
oinbeste urtean.

4/ Zu ikusi artean
egon gera larri,
etzera guk nai baña
lenago etorri.
Agur egin diozu
Frantzi alde orri,
dabilenak badaki
danetako berri.

5/ Anai Sebastianek
konsejatzten zaitu:
ez geiago emendik
iñora abitu.

Leku eder askoak
mundu onek baitu,
baña Euskalerrriak
tiratutzen gaitu.

6/ Bukatutzera noa
asitako lana,
oraintxe bete da-ta
ia papel dana.

Au da zure anaiak
gaur opa dizuna:
luzaroko bizia
eta osasuna.

URREIZTI'KO MARTIN ADISKIDEARI

Donostia'n, Ibaeta ballaran dagon Urreizti baserriko Txomin, Migel, Markos eta Martin Erkizia anaiak, gazte denborako nere lagun zintzoak izanak dira, oraintxe diran bezelaxe.

Baita auen arreba Iñaxi ere. Amaika otordu eder prestatu izan digun emakumea da auxe. Badu beste aizpa bat ere, berari asko laguntzen ziona.

Baita ere aitatu bear ditut, ain biotz onekoa zan beren aita Joxe Mari zana eta osaba Roke zana.

Garai batean etzitzaigun iruditzen fami-likoak ez giñanik ere. Ni Urreizti baserrian sartzen nintzan bakoitzean, iruditzen zitzaidan neure etxean sartzen nintzala. Ain giñan alkar maiteak danok. Joxe Mari zanak, beintzat, bere seme bat bezin mai-tea izan niñun beti; eta semeak, beren anai bat banintz bezelaxe artzen niñuten.

Soldadu alkarrekin ibili izan geranak, Txomin da ni. Biok kinta berekoak gera, alkarrekin gerran ibiliak.

Amaika barrikote egin degun eta sagardo eder edan izan degun baserria da Urreizti. Garai artan, orain baño oitura geiago zan barrikoteak egiteko.

Beste lagun asko biltzen giñan barrikotea egin bear genduanean; eta lanik asko jartzen genion, gure sabelak berdintzen, ain biotz oneko sukaldari iaioa dan lñaxiri. Amaika kaxuelkada goxo jan izan ditugu, berak ederki asko prestatuta. Badegu beñere bear bezela ordainduko ez diogun zorra emakume leial oni.

Sabelak ondo betetzen giñunean, jakinā, bertsolaririk eta bertsorik etzan palatzen. An jarduten giñan danok kantari anaitasun ederrean.

Erkizia anaiak danak dira gizon jatorrak, bertso-zaleak eta umoretsuak. Gazteena, Martin, nabarmenena izanik, bera soldadu joan zanean, alkarri eskutitzak idazten genizkion, batak besteari geuren berriak bialduaz.

Bertsotan ere ongi dakiena da, naiz bere eskutitzetan neri bertsorik biali ez. Beti au esaten zidan: bertsotan erakutsi bear niola, berak nik bezin ondo jakinda.

Eta, egun batez, onoko lau bertso auek biali nizkion Donosti'tik Burgos'era, bera soldadu zegon tokira:

- 1/ Bertsuetan astea
det nik prezisua,
Burgos'tikan biali
dire abixua.
Martin, jarri didazu
lantegi pixua,
zuri erakusteko
ni ez naiz maixua.
- 2/ Maixuak Uztapide,
bestea Basarri,
oiek dakite ongi
bertsuaren berri,
biak kantatzen dute
oso gustagarri;
ikasi nai badezu
oiengana etorri.
- 3/ Basarri ta Uztapide
bikote zuzena,
kantatzea oientzat
gauzik errezena.
Saioak egin arren
al duten maizena,
ez da errez aitutzen
oien almazena.

4/ Kantatzeko ez daude
iñoiz beldurrean,
naiz jende asko jarri
entzuten aurrean,
goizean bezin errez
iñulabarrean;
pozik egoten gera
oien baztarrean.

DONOSTIA'KO KAIEAN

Jai-eguate batez pentsatu nuan Donosti'ko kai inguruan barrena bueltatxo bat ematea, eta antxen ikusi nuan funtzio polita.

Bi emakume arrantzaleak, ez dakit alkarren artean zer izango zuten; bañan beren onetatik atera ta biak jo ta kea burruka.

Etzegoan gañera aien ingurura edozein moduz sartzerik. Biak bakarrik naikoa ziran gañontzeko arrantzale guztiak ikaratzeko.

Berealaxe bururatu zitzaidan bertso batzuk jarri eta nere anai bati biali bear nizkiola, eta orrelaxe jarri nituan orain irakurriko dituzuten sei auek:

- 1/ Bertso batzuek antolatzeko
nago umore onean,
denbora pasa kantatuzeko
lanik ez dezutenean.
Funtzio onak sarritan dira
antzokian da zinean,
polit askoa ikusi gendun,
anai, lengo egunean.

- 2/ Apirillaren aurren aldera
lendabiziko jaiean,
pesta polita ikusi degu
Donostia'ko kaiean:
asko bezela ni ere antxe
zerbait ikusi naiean,
bi emakume arrantzaleak
zeuden oso sasoiean.

- 3/ Berrogein bana urte zituzten,
biak edadez berdiñak,
jendeak emen esan duanez
amaika saio egiñak.
Bata bestea menderatutzen
jo dituzte alegiñak,
zarpak puskatu, tximak zintzilik,
baziruditen sorgiñak.

4/ Oso gustora egonak gera
sorgin aueiri begira,
batek *cochina* esaten zion,
besteak tximatik tira.
Ordu erdin bat pasatu dute
lurrean jira ta bira,
amaika olako funtzio eder
kaiean ikusten dira.

5/ Batak bestea azpiratu ta
iñora ezin aldegin,
larritasunez estuturikan
tristeak ezin itzegin.
Eskuan zuan kanibitakin
golpe tira ta utsegin,
pixka batean inguru artan
etzan izandu atsegin.

6/ Emakumeak asarratzean
etsaiak berekin ditu,
batak bestea ostiko jo ta
begi ondoa aunditu.
Iru gizonak eldu zioten
eta ezin errenditu,
zeladore bat etorri da ta
pakeak ark egin ditu.

MARTIN ERKIZIA'RI
BIGARREN ALDIZ

Berriro ere eskutitz bat idazten dit Burgos'tik nere lagun leiala dan Martin Erkizia'k.

Oraingo eskutitz onetan ere ez det bere bertsorik ikusi, baña esaten dit bertsoak bialtzeko berari.

Jakiña, nolabaitekoa ote zan iruditzen zitzaidan neri garai artako bertsolarien bizimodua.

Eguna bertsotan pasa eta bost duro irabazteko bertsolari on xamarra izan bear zuan batek; eta askotan lapur-beldurrik gabe etxeratzen zan dalako bertsolari ori, artzen zituan bost duroak eta geiago gastatuta.

Nik burutik kendu erazi egin nai nion Martiñi bertso-zaletasun ori, eta onoko sei bertso auek biali nizkion nere eskutitzaren barruan:

- 1/ Berri alaiak iritxi zaizkit,
lagun Martin, zuregandik,
luzaro gabe oien ordaña
izango dezu emendik.
Kantatutzea gustatzen zaizu,
ori banekien lendik,
baña bertsorik ez det atera
zure kartaren barrendik.
- 2/ Bertso batzuek antolatzeko
negon promesa eginda,
nere biotza gaur poztu dedin
zuri zerbait itzeginda.
Dakien batek kantatutzea
izugarri atsegin da,
Martin, ixilik zertan zaude zu
askoz geiago jakinda?
- 3/ Makiña batek artuko luke
daukazun jakinduria,
eskola ona zeurekin eta
gañera bertsolaria.
Baldin jarraitzen baldin badezu
seguru dezu ogia,
baña ez pentsa aundia danik
ematen duten saria.

- 4/ Bertsolarien lantegi ori
etzait geiegi gustatu,
egun ederrak pasagatikan
erromeri ta ostatu.
Gaur egunean begiak argi,
ezin leiteke jostatu,
askotan amar irabazi ta
gero amaika gastatu.
- 5/ Bein lagun batek esan zidana
ezin zait beiñere aztu:
bertsolariak izaten dula
irabazi ainbat gastu.
Gure aurreko kantari zarrak
antzokietan jolastu,
zintzo askoak baziran baña
etzan iñor aberastu.
- 6/ Martin, ez pentsa bertsoetatik
ogia irabaztia,
askoz obe da lantegi ori
alde batera uztia.
Nik jarri ditut gaur ale auek,
oso ederrak eztia;
auen ordañak biali neri
Burgos'tikan Donostia.

TXERTOA

Egun batez, iru anai jardun giñan, anai oietako baten baratzen, sagar-arbola bat txertatzen; eta, jakiña, ni izan nintzan txertoa jarri niona, urte artan igartu egin bazan ere. Anai orrek emendik kanpora joan bearra izan zuan lanera urte pare baterako; eta berriro ere urrengo urtean, sagarra txertatzeko garaian, eskutitz bat bializidan, sagarra txertatu nuan esanaz. Bertso auekin izan zan nere erantzuna, bere auzoko neskatxa baten pekatua aitatuaz:

- 1/ Urteak azkar dijoaz emen
bata bestearen urren,
aurtengoakin milla beatzireun
berrogei eta laugarren.
Zure berriak txoraturikan
naukate kanpo ta barren,
anai arteko maitetasunak
zer atsegiña dakarren,
beñere ezin aztu ni zutaz
ain urruti bizi arren.

- 2/ Anai maitea, galdetzen dezu
sagarra txertatu al detan;
Antonio ta zure zai nago
nola lagunik eztetan.
Nere txertoa itxatxiko da
beti edo geienetan,
joan zan urtean etzuan artu
bañan ez egon penetan,
sendagilleak ere ez dute
asmatzen gero denetan.
- 3/ Txertaketako otsailla eta
martxoan aurren antzian,
igartutzeko arrixkua du
bein ill ori pašatzian.
Joan zan urtean an jardun nintzan
anaiaren baratzian,
sagar koxkor bat txertatutzeko
bazeukala esan zian,
mentua etzan itxatxi baña
lanik asko eman zian.
- 4/ Mentua azkar artzen duana
badago zuen auzuan,
ori txertatu zuan gizonak
talentu aundia zuan.
Esan didate maripoxen bat
erori dala lazuan,
tristeak obe zuan pekatu
ori egin ez bazuan,
deximuloan zebillek baña
aurki laguna besuan.

5/ Lendabiziko okerrak dira
Adan da Ebak egiñak,
gure artean geroztik dira
aragikerizko griñak.
Jaungoikoaren aginduetan
gaude asko utsegiñak,
anima loitara bota ta eman
gorputzari atsegiñak,
orrelakorik ez du agintzen
Jesukristoren dotriñak.

6/ Orren moduan arkitzen dira
munduan amaika gazte,
argatik daude zenbait guraso
naigabeturikan triste.
Beren alabak bide okerrik
artuko dunik ez uste,
galtzak ditun bat ikusi ordu
erdi txoratuta dauzte,
goxoak eta miñak zer diran
ola jakingo dituzte.

GAIXORIK

Komeri gorriak ikusia naiz pulmonia eta pleura izeneko gaitzarekin. Biak batera etorri zitzaizkidan eta lanik asko izan nuan bieri gogor ezin egiñik.

Banekian Don Jose Almandoz oso sendagille ona zala eta gure auzoko emakume bat biali nuan berari abixatzera, neregana etorri zedin; eta bere bearra izan nuan, bizirik aterako banintzan.

Sendatu nintzanean jarri nitun onoko sei bertso auek:

- 1/ Orain pentsatutzen det bertsoak jartzea, nere pasadizoak esplikatutzea. Kulpa aundirik gabe au da sufritzea, ala ere ez nuke nai oraindik iltzea.

2/ Mikela biali det
medikuan billa,
esan nion: «Almandoz
etorri dedilla».
Begiratu tristea,
biotza debilla,
oñak oztu ziran da
laister nintzan illa.

3/ Almandoz etorri zan
umil eta prestu,
bizirik arrapatu
nindun juxtu-juxtu.
Gaitza ezagutzeko
begi txarra eztu,
esan nezake berak
ninduela pixtu.

4/ Gela illundu eta
ala ikusirik,
ez da beste gauza bat
arren itxusirik.
Ez nuan nai bezela
artzen arnasirik,
eskerrak Almandoz'i
nago gaur bizirik.

5/ Momentu guzietan
banuan bixita,
errukitzen ziran ni
ala ikusita.
Begiratutzen nuan
alderdi guzita,
nekatu ere azkar
izketan asita.

6/ Gaitzak ondo erantsi
dizkit atzaparrak,
erakutsi ere bai
komeri ederrak.
Auldadea gallendu,
urritu indarrak,
baña oraindik bizi naiz,
Jaunari eskerrak.

PEDRO MARIA ORIA'RI

Legazpia'ko errian bizitzen dan nere lagun leial Pedro Maria Oria'ri biali nizkion onoko lau bertso auek, gure alaba Miren Begoña jaio zanean, bataio-egunean bazkaritara gonbiatuz:

- 1/ Orain kantu-lanari
bear diot eldu,
nere lagun maiteak
erantzungo al du.
Gure oitura zarrik
ez dedien galdu,
Pedro Mari, ordañak
jarri ta bialdu.

2/ Jakin nai bazenduke,
lagun, gure berri,
zer gertatu dan esan
nai dizut zedorri:
alabatxo bat digu
Jainkoak ekarri;
Pedro Mari, jaiean
bazkaltzera etorri.

3/ Pedro Mari, au poza
gure barrenian,
aur ori osasuntsu
etorri danian!
Jaio zan apirillak
lau zituanian,
ta bataioa degu
Pazko-egunian.

4/ Jaun Zerukoak eman
deizula grazia,
lagun biotzekoa,
dezu merezia
osasuna ta urte
askoko bizia;
agur, Pedro Mari ta
famili guzia.

* * *

Legazpia'ko errian festak Maiatzaren 3'an izaten dira, Gurutze Donearen egunean; eta nere lagun Pedro Maria Oriak festa-egun oietan ikusi nai giñun, Donostia'n Antigua ballaran dagon Txantxa-erreaka baserriko Patxi eta ni.

Ain borondate onez gonbidatu baigiñun, biok alkarrekin joatea pentsatu gendun, eta bai egun ederra pasa ere, naikoa jan da edanez eta gero bertsotan saio ederrak egiñez.

Bertsolari iaioa baita Pedro Mari eta umore oneko gizona, eta olako lagunaren ondoan ez da aspertu ere egiten bat. Eta, bere eskutizari erantzunaz, onoko bi bertso auek biali nizkion:

- 1/ Pedro Mari da nere lagun bat
Legazpi'n bizitzen dana,
bere anai bat banintz bezela
oroitutzen da nigana.
Ta nai zenduke iru lagunok
or biltzea alkarrena,
datorren illen irua degu
ortarako ederrena.

2/ Lagun prestuak abixatu dit
Legaspi'tik Donostia:
nai lukeala bere etxean
Patxi ta ni ikustia.
Asmo on ori arturik gaude
nola bat ala bestia,
agur, lagun zar biotzekoa,
aurrak eta emaztia.

* * *

Legazpia'ko festetan izan da ondore-
nean, nere lagun leiala dan Pedro Mariri,
bere egunean, nere goresmenik anaikorre-
nak eskeñiaz biali nizkion onoko sei
bertso auek:

1/ Milla beatzireun urte paseak,
aurten berrogei ta amalau,
bertso batzuek antolatzea
orain gogoak eman nau.
Naiz jakinduri asko izan ez
ain gogozkoa det lan au,
zerbait esaten asi bear det
Jainkoak laguntzen banau.

2/ Garagarrillak baditu biar
ogei ta beatzi egun,
urte askoan ta zorionak,
nere biotzeko lagun.
Osasuna ta pake gozoa
Jaunari eska zaiogun,
San Pedroren jai zoragarri au
ongi ospatu dezagun.

3/ Arriturikan etorria naiz,
nere lagun Pedro Mari,
ezin asperturikan begira
Legazpi'ko erriari:
fabrikazio galantak eta
etxe berriak nun-nari,
merezi du ta eskerrak eman
Don Patrizio jaunari.

4/ Don Patrizio Etxeberria
ezerezetik asita,
gure Jainkoak lagundu dio
eta ongi merezita.
Orrek besuak zabaldu ditu
errian alde guzita,
lengoa danik ez du ematen
Legazpi'k gaur ikusita.

5/ Gipuzkoa'ko erri pollit au
apaindurikan gain da azpi,
ballara berri zoragarri bat
ta zenbat gauza daukazki.
Begiratu ta ez du ematen
lengoa danik Legazpi,
bertara junda ikusi bear,
esatea ez da aski.

6/ Gaztetasunak aldegin zion,
iritxi zaio zartzia,
opa diogu osasun onez
luzaroan bizitzia.
Gustatzen zaio bear bezela
errian portatutzia,
merezi luke irudi on bat
plazan erdian jartzia.

LEGORTEA

Udara batez emen ezagutu genduan legorte luze negargarri bati eskeñi nizkion onoko sei bertso auek:

- 1/ Milla beatzireun berrogei eta amabostgarren urtian,
bertso batzuek jartzera noa nola komeni baitian.
Beste lekutan ere bai baña Gipuzkoa'ko partian
zer kontatua badago aurten baserritarren artian.

2/ Pikardi ori ikusi eta
nor ez liteke kupitu?
Oker aundia izan da eta
au nola erremeditu?
Labore franko bazegon baña
legorrak ondatu ditu,
baserritarrak aurten ez dira
oso ederki gelditu.

3/ Aurtengo ontan izan da emen
legorte izugarria,
aztuta gaude gure lurreen
noiz egin zuan euria.
Labore dana gutxiegi ta
ez da bilduko erdia,
baserritarren bizimodua
ez al da negargarria?

4/ Aziendakin ere ez dute
oso alderdi ederra:
almazenean dana garesti,
soroan urri belarra.
Goseak ilko ez bazaizkate
utsean eman bearra,
esaten dute ala ere: «Ondo
bizi dek baserritarra!»

5/ Mundu onetan ez dago errez
nai bezin ondo bizitzen,
beti geiegi kostatzen baita
dirua irabazitzen.

Errenta ezin osaturikan
urte guztian sufritzen,
baserritarrarengatik ez da
ala ere iñor kupitzen.

6/ Legorte onek jorratu ditu
nola goiak eta biak,
ez dira leku asko izango
onek ondatu gabiak.
Ta bere esku nola baitaukan
zeru-lurraren Jabiak,
komeni bada eman ditzala
au baña urte obiak.

UDABERRIA

Gure biotzak pozez asetzen
ditu udara berriak,
beñere aztu ezin ditugun
ain egun zoragarriak.
Baratzak ere ikusten dira
lore mardulez jantziak,
gaubean intzak maitatzen ditu
ta egunez eguzkiak.
Oiekin berdin erri ta ibai,
baserri, zelai, mendiak.
Zuaitz gañetan nabaitzen dira
txiruliuka txoriak,
sasi osto pe babes goxoan
antolaturik kabiak;
arreta aundiz azten dituzte
beren umetxo txikiak,
erakutsiaz auek dirala
gure oitura garbiak,
sinismengarri zero ta lurren
Jaun da Jabeak jarriak.

NERE ANAI SATURNINO ZANARI

Nere anai Saturnino zanari, Afrika'n gerra zebillen garaian tokatu zitzaion soldadu joan bearra; eta, gerrate artara ez joatearren, Frantzi'ra aldegin zuan desertore.

Urte askoren buruan, bi gobernuak, España'koak eta Frantzi'koak alegia, erreztasuna jarri zieten garai artan emendik desertore joan ziranei, nai bazuten beren familiak ikustera etorri; eta egun batez, Endaia'ko zubian arkitu giñan gure anai ori Frantzi aldetik eta gu, beste iru senide, España'ko aldetik.

Agintarien baimenarekin bildu giñan zubiaren erdira Saturnino eta ni, eta an besarkatu giñan ainbeste urtean alkar ekusi ez gendun bi anaiak. Eta, berriro ere, ura aruntz joan zan eta ni onuntz, pena aundiarekin, ez baitziguten nai ainbat itz egi-teko baimenik eman.

Gure anai Polikarpo ere berarekin joan
zan, egun batzuk bere etxean pasatzera.

Eta nik, San Saturnino egunerako nere
goresmenik anaikorrenak eskeñiaz, biali
nizkion ondoren irakurriko dituzuten bertso
auk:

1/ Iru senidek alkartutzeko
aukeratu gendun jaia,
orretarako toki polita
arkiturikan Endaia.
Aspalditxoan guk bagendukan
araño iritxi naia,
pozaren pozez besarkatzeko
Frantzi'ko gure anaia.

2/ Zu Españi'tik erten ziñala
urte batzuek badira,
bañan Jainkoak bildu gaitu gu
besarkatzeko tokira.
Agintarien baimenarekin
biok zubian erdira,
biotzez maite diran anaiak
orrela alkartzen dira.

- 3/ Anai maitea, zu ikusteko
neukan promesa egiña,
joan zan jaiean kunplitu nuan
ta au nere atsegiña.
Itz egiteko denbora gutxi,
ark ematen ziran miña,
ixtimatuko nuan gurekin
onuntz etorri baziña.
- 4/ Poztu zaitea, aurki degu-ta
San Saturnino eguna,
zure senide geran danori
gogoratuko zaiguna.
Ta goresmènik beroenakin
au da opa dizuguna:
komeni bada urte on askoz
pakea ta osasuna.
- 5/ Naiago nuke Frantzia'n banintz
San Saturnino egunez,
anaia, zuri belarritikan
astiñaldi bat eman ez.
Ardo urtetsu eder ortatik
trago batzuek edanez,
egun ederra pasa liteke
kontu zar batzuk esanez.

6/ Ta, anai Poli, Frantzi'ra jun da
nola arkitzen zera zu?
Gazteagoa zeran ezker
nere esana egizu:
Saturnino ta famili dana
biotzez agurtu zazu,
belarritikan tira ta eman
nere partetik bi musu.

URTE EURITSUA

Urte au oso euritsua izan gendun eta arrigarrizko kalteak egin zituan batean eta bestean, batez ere gure baserritarren artean. Patata, arto, babarrun eta gañontzeko gauzak ereiteko girorik ez; eta gero, belarrak ontzeko garaia etorri zanean ere, euria goien-bean, eta danak alperrik galtzeko. Negargarrikeri ori ikusirik moldatu nituan ondoren irakurriko dituzuten sei bertso auek:

- 1/ Milla beatzireun urte pasa ta berrogei ta emezortzi,
urte txar orri bertso batzuek jarri gabe eziri utzi.
Baserritarrak artu bear du
makiña bat pazientzi,
eguzki orrek nai ez dulako
aurpegia erakutsi.

2/ Urte batzutan izaten degu
legortearen peskiza,
aurten ez degu orrelakorik,
eudia egiten du aixa.
Sakonak eta mendiak berdin,
danak igeri dabilta,
arroza egiten asi gindezke
balentzianoen gisa.

3/ Kanpoko lanak aurreratzeko
auek dira egoaldiak,
aurtengo udaran ez gaitu asko
izutzen bero aundiak.
Siñale txarra: etxe barruan
bakandu dira euliak;
Andaluzi'ra biali ditu
aize otza ta eudiak.

4/ Jende guztia beldurrez dago
belarra ebakitzeko,
etorri dira garaiak baña
egoaldi txarrak ontzeko.
Txorrokatuta aizeak bota
lurrera usteldutzeko,
lana galanki egin da gero
dana alperrik galtzeko.

5/ Kanean bizi diran askori
etzaiote iruditzen
baserritarrak nola dabilzan
jai ta aste beti sufritzen.
Bere garaian ez baldin badu
denborak pixkat laguntzen,
udazkenean ez da izaten
lan asko labore biltzen.

6/ Udazkenean ez baditugu
ganbarak betezen gauzez,
urte guztian gero tristura
alaitasunaren partez.
Zeruko Aita, eskatzen degu
emateko borondatez,
zure laguntza bear degu ta
gugana oroitu zaitez.

NERE BESOETAKO ILLOBA BATI

Nere besoetako illoba Sebastian Salaberria'ri biotz guztiz eskeñi nizkion bere egunean, nere goresmenik maitakorrenak emanaz, ondoren irakurriko dituzuten sei bertso auek:

- 1/ Illoba, gaur Ilbeltzak
ditu emeretzi,
biar ogei ditula
nai du erakutsi.
San Sebastian ezin
guk aztuta utzi,
donostiarrak beintzat
ezin dute etsi,
oitura zar onari
nai diote eutsi.

- 2/ Nere besuetako
illoba maitia,
biotza daukat pozez
gañezka betia;
ta pentsatu det zuri
itz bi esatia,
gustatzen zait ejenplo
onak ematia,
al badezu betetzen
saiatu zaitia.
- 3/ Arrazoi bat emango
nizuke zuzena,
egin nai bazenduke
zuk nere esana:
ez dezagun ukatu
nork bere izena,
euskeraz mintza zaitez
al dezun maizena,
gure lur ontarako
au da errezena.
- 4/ Ama Euskera dago
guztiori oska,
bere seme-alabak
nun geran galdezka.
Buru-austea pranko
tristeak badauzka,
galduko ote geran
makiña bat kezka,
esanaz: Denak nere
etxean baneuzka!

5/ Amatzoren malkoak
gaur nola datozen
bere begietatik
guregana zuzen,
maite badegu danok
poztutzera goazen.
Mundu onetan bada
makiña bat izen,
ederrena ama dala
oroitu gaitezen.

6/ Munduan egiten da
amaika izkera,
nik ez det au utziko
naiz jarri aukera.
Zer egin bear degun
noa esatera:
baldin seme-alaba
zintzoak bagera,
danok maite beagu
lenengo euskera.

PIO XII IL ZANEAN

- 1/ Aita Santua ere il zaigu
Pio amabigarrena,
gure animen salbatzallea,
Jaungoikoaren urrena.
Jesus maitea, eman zaiozu
ate-zaiari baimena
zabal dezala, Artzai on ori
sartu dedien barrena,
beti-betiko or izan dezan
tokirikan ederrena.

- 2/ Milla beatzireun urte pasa ta
berrogei ta emezortzian,
goizeko lauak inguru ortan,
Urriaren beatzian,
Castelgandolfo'n, jauregi ortan,
gutzizko pazientzian,
Pio amabigarrena il da
Jaungoikoaren grazian;
opa diogu gerta dedilla
zeruan erdi-erdian.

3/ Larogei ta bi paseak zitun,
ori da urte-mordua;
guztion Aitak otsegin dio
bete danean ordua.
Vaticano'ko Artzai leialak
aldegin digu zerua;
al dan maizena erreza itzigun
salbea eta kredua,
ia guk ere egiten degun
aruntz joateko modua.

SEMEARI

Gure seme Joxe Xabierri, amabi urte betetzen zituan egunean, ikastolarako bidean zintzo jarraitzeko esanaz, nere goresmenik biozkorrenak eskeñiaz jarri nizkion ondoren datozen lau bertso auek:

- 1/ Amabi urte bete dituzu
gaur, gure seme maitia,
zure biotzak egon bear du
pozez gañezka betia.
Famili danak pentsatu degu
goresmenak ematia,
osasun zoriontsu batekin
luzaro bizi zaitia.

2/ Seme maitea, mesedez zure
aitaren esana egin:
gurasuaren aginduetan
ez dezazula utsegin;
gertatzen zeran toki guzitan
zeure izkuntzan itzegin,
ainbat balio duan euskera
beñere galdu ez dedin.

3/ Aitak egia esango dizu,
seme maitea, xinistu,
zuri konseju onak emanda
biotza nai nuke poztu:
mutil zintzoak lagun egiñik
beti euskeraz jolastu,
seaskatxoan ikasi ziñun
lenengo itzak ez aztu.

4/ Gazteak beti izan bear du
jakiteko kutizia,
analfabeto erderaz degu
oso izen itxusia.
Txorakeriak utzi ta, seme,
saiatu al dan guzia,
gero etzaizu damutuko-ta
orain asko ikasia.

ANAI SATURNINO ZANARI BIGARREN ALDIZ

Frantzia'n bizi zan gure anai Saturnino zanak, baserri aundia zuan eta lan asko egin bear izaten zuan, familira ogia ekarriko bazuan, bere emazte Ilari zanarekin amairu seme-alaba izanik eta oietatik amar bizi zitularik. Bere oin batetik gaxoturik, España'ra etorri zan, egun batzuk gure artean pasatzera eta emen sendatu asmoz. Garai artan Erretereri'n bazan sendagille ospetsu bat, Comendador abizena zuana; egun batez biok joan giñan beragana, eta, erdalduna baitzan, onela egin zizkion bere galderak:

- *¿Es usted fumador? ¿Bebedor?*

Orrelaxe aritu zan pixka batean, eta gero eman zizkion bere sendagaiak eta agindu zion sendatzeko zer gauza egin bear zituan. Eta, emen zerbait sendaturik, berriro ere Frantzi'ra joan zan bere familira; eta ondorenean, bere egunean, nere goresmenik anaikorrenak eskeñiaz bializkion ondoren irakurriko dituzuten sei bertso auek:

- 1/ Urteak beren martxan dijoaz
bat bestearen urrena,
milla beatzireun paseak dira,
au irurogeigarrena.
Anai maitea, guk osasuna
eska dezagun aurrena,
diru pixka bat ere al balitz
alaitutzeko barrena.
- 2/ Baserritarren bizimodua
beti lanean jai ta aste,
oñen gañean pasatzen dute
makiña bat ordu triste.
Esaten dana egia danik
kalean ez dute uste,
zuen ondoren datoztela ta
or ikusiko zaituzte.
- 3/ Urte guztian badago lana
mendian edo baratzen,
bizi nai bada saiatu bear
zeozeren esperantzan.
Nekatzen danak gogo txikia
berriro asteko dantzan,
anai, zer moduz arkitzen zera,
oñ ori sendatu al zan?

- 4/ Zuk badakizu Errenteria'n
medikua Comendador;
begiratu ta berialaxe
galdetu zizun: ¿Fumador?,
esanaz kaltegarri dezula
lana egitea gogor.
Berak agindu zizkizun gauzak
egiten al dituzu or?
- 5/ Errenteri'ko mediku jaun au
degu gizon atsegiña;
noiznai etxea gaxoz beterik,
izaten du zer egiña.
Borondaterik onenarekin
saiatzen da alegiña;
denak sendatzen ditunik ez da,
ori daukagu jakiña.
- 6/ Berdin izango dala uste det
Españia'n da Frantzia'n:
San Saturnino Azaruaren
ogei ta bederatzian.
Zuenganako maitetasuna
daukat nere biotzian,
ta goresmenik onenak artu
bertso au irakurtzian.

BESOETAKO ILLOBARI BIGARREN ALDIZ

Pasai San Pedro'n bizi dan nere besoetako illoba Sebastian Salaberria'ri, bere egunean, nere goresmenik maitakorrenak eskeñiaz biali nizkion sei bertso auek:

- 1/ Nere illoba, aurki
da gure eguna,
San Sebastian baita
ospatzen deguna.
Zure osabak au da
gaur opa dizuna:
luzaroko bizia
eta osasuna.

2/ Euskaldunak dituzu
ama eta aita,
ez erderaz mintzatu,
ez da egoki-ta.
Maite dezagun gure
izkuntza polita,
gure lur ontarako
ederrena baita.

3/ Gurasoak ederki
egingo dizute,
euskeraz erakusten
baldin badizute.
Ama Euskerak dio:
Lagun zaidazute,
egitazko biotzez
maite banazute.

4/ Oroitu bear degu
Ama bat degula,
guregana aztutzen
ez dana sekula.
Euskal seme-alabak
ain maite gaitula,
badakigu oitura
zarrak nai ditula.

5/ Gu biziko giñake
oitura zarrian,
ez balute jarriko
katerik aurrian.
Ara zer gertatzen dan
gaur gure lurrian:
belar onaren ordezt
txarra indarrian.

6/ Baratzan sortu zaigu
zenbat mota-belar,
ona ez da indartzen,
gaiztoa bai azkar.
Len lorategi zana;
gaur otea ta lar,
olaxen galdu dira
zenbait oitura zar.

MANUEL MATXAIN ADISKIDEARI

Nere lagun zintzoa dan Manuel Matxain jauna, edozeñi noiznai mesede bat egiteko prestu dagon gizon atsegin bat da. Neroni ere askotan egin izan dit mesede; kalterik beñere ez. Ez dakit, gañera, naita ere egingo ote luken. Olakoxea baita berez.

Donostia'n edo beste nunbait bertsolari-txapelketaren bat baldin bada, berari esan izan diot neretzat sarrera artzeko; eta, nola edo ala, beti oroitu izan da nitaz. Urte onetan ere berari esan nion bertso auen bitartez, eta bai zintzo aski portatu ere.

- 1/ Manuel, guri Ama
zaiguk gogoratzen,
bañan zenbait euskaldun
ez dek konturatzen.
Oitura zarrak nola
ari diran galtzen,
alegindu gaitezen
euskera indartzen.

2/ Euskaldunak gaur naiko
lanakin gabiltzak,
bañan ez dek galduko,
alperrik zebiltzak.
Manuel, biotzean
ondo gorde ditzak
amatxori lenengo
entzundako itzak.

3/ Beartutzen gera ta
mintzatzan gerade,
baña ni ez naiz izan
erderaren zale.
Edozeñek egingo
balirake galde,
esango diot: Saia
euskeraren alde.

4/ Au etzaidak aztutzen,
Manuel, sekula:
bertsolari-eguna
badatorkigula.
Jainkoak osasuna
eman dezaigula
ta uste dit ederrik
entzungo degula.

5/ Manuel, beti lana
badit iretzako,
gaur ere prestu niok
zerbait agintzeko.
Badakik zer bear dan
barrena sartzeko,
bai al dek modurikan
sarrerak artzeko?

6/ Joan zan urtean ere
batzuek badituk,
sartzerik izan ez ta
kanpuan geldituk.
Onezkero sarrerak
saltzen asi dituk,
nitaz oroitu ari,
konponduko gaituk.

AMA EUSKERARI

Gipuzkoa'ko Diputazioa Xenpelar saria jartzen asi zanean, moldatu nitun bigarren saria irabazi zuten bertso auk:

- 1/ Ama Euskera maitagarriya goratu nai det bertsoan,
anai-arreba biyotzekoak,
saia gaitezen lan ontan;
badakit nola mintzaten diran erderaz etxe askotan,
liburu berri onak ipiñi danok sukalde txokotan,
oitura zarrik galdu ez dedin gure lau probintziyotan.

2/ Ama Euskera biyotzekua,
lenago garai batian
oiturak zintzo gordetzen ziran
gure sorterri maitian;
pozez txoratzen egoten ziñan
baratzan lore tartian,
ta gaur negarrez ikusten zaitut
begiyak bete-betian,
zure malkuak txuka ditzagun
guztiyok saia gaitian.

3/ Ama Euskera, iritxi dira
zuregana egun beltzak,
eta biyotza zulatzen dizu
zuri naigabe zorrotzak;
zure begiyak poztu eziñik
daukagu komeri latzak,
lore mardulak ziran tokiyan
sortu zaizkigu arantzak,
orrelakorik etzun merezi,
Amatxo, euskal baratzak.

4/ Ama Euskera, gertatu danik
guz ezin degu xinistu,
illunperatu zaigun argiya
ez ote liteke piztu?
Gaur eta egun negarrez dagon
Ama bear degu poztu,
anai-arreba biyotzekuak,
danok euskeraz jolastu,
seaskatxuan ikasi giñun
lenengo itzak ez aztu.

5/ Ama Euskera, seme-alabak,
jarri nai zaitugu alai,
nork du biyotza ez laguntzeko
negarrez triste dagonai?
Gure lurrian ikusten dira
zenbait arreba ta anai
ikasi duten izkuntz ederra
ez dutela mintzatu nai;
aitak eta amak erakutsiya
etzagun aztu nolanai.

6/ Ama Euskera, zure onduan
billatzen degu atsegin,
al baldin bada zure esanik
ez genduke nai utsegin;
anai-arreba biyotzekuak,
egin dezagun alegin,
gertatzen geran toki guzitan
beti euskeraz itzezin,
ainbat baliyo duan izkuntza
beñere galdu ez dedin

7/ Ama Euskera, aspaldi xamar
asiya zera erortzen,
ta berriz altxa bear dezunik
etzaizu iruditutzen;
anai-arreba biyotzekuak,
ez gera konturatutzen
Ama gaxua nola daukagun
beti negarrez urtutzen,
ez gera bere seme-alabak
ez badiyogu laguntzen.

- 8/ Ama Euskera, zuri begira
munduan zenbait euskaldun,
galdetzen degu Ama negarrez
noiz arte egon bear dun;
maite badegu bere malkuak
lenbailen txuka ditzagun,
anai-arreba biyotzekuak
guztiyok egiñik lagun,
antzika dagon Ama gaxua
pixka bat poztu dezagun.
- 9/ Ama Euskera, galdetzen degu
oitura zarrak nun dian,
garai batian goien zeudenak
gaur arkitzen dira bian;
egun batian erori ziran
batere uste gabian,
eta geroztik ikusten degu
euskaldunen sukaldian,
Ama gaxua nola bizi dan
negarrez bakardadian.
- 10/ Ama Euskera poztu dezagun
danok alkarri lagundu,
euskal baratza arlote dago,
bear genduke txukundu;
belar onaren tartian txarrak
oso gaizki ematen du,
ona indartzen saia gaitezen,
gaiztua zañetik kendu,
Amak maiteko ginduzke danok
ori egingo bagendu.

11/ Ama Euskera, etzazu uste
biyotz gogorra detanik,
mundu onetan gorrotorikan
iñorentzat ez daukat nik;
lagun urkua maite dezagun,
bestela ez degu gauz onik,
ez det esan nai beste izkuntzak
guretzat txarrak diranik,
erderaz berdin mintza liteke
euskera aztu betanik.

12/ Ama Euskera, bio jo zendun
bein eroritzen asita,
lore tartian goxo zeundena
amildu ziñan sasita;
miñ artzen degu, zuk etzenduan
olakorik merezi-ta,
Euskalerrriyan zure malkuak
badatoz alde guzita,
oz ote gera gu esnatuko
Ama ola ikusita?¹

---

¹ Bertso-papera, *Gráf. Izarra- San Sebastian.*

POZAREN POZEZ

1964'garren urtean, euskal nobelaren lenengo saria irabazi nuanean, alkar-izketa bat egin bearra izan genduan Donostia'n, erradio-bidez, Euskalerrri guztian ain ezaguna dan Maria Dolores Agirre andreak eta biok.

Ain da leiala eta biotz oneko emakumea auxe. Badirudi beti bere biotza eskuan darabilkiela. Bere denboran mesede asko egiña da neroni ere. Orain ogei ta amabost urte aiuntamentuan sartu nintzanean ere, izan nuan bere laguntzaren bearra. Berak ango ofizinetan egiten baitzuan lana, eta berari esker eman zidaten lantegi pollit bat jardiñetako lore-zai, naiz gero nere familiarekin Aiete'n, Oriamendi'ko urdepositoan, bizi.

Alkar-izketa ura egin genduanean, esan zidan norbaitek ere esan ziola bertsolaria nintzala ni eta, irabazi nuan sari orri buruz, bertso batzuk jarri bear nitzkeala.

Alaxe jarri eta biali nizkion, ondoren irakurriko dituzuten sei auek:

1/ Pozaren pozez txorian gisa
astera nua kantari,
bertso batzuek eskeintzearren
nere euskal nobelari;
lurralde ontan izanagatik
idazle onak ugari,
Jaun Zerukuak lagundu dio
eskola gutxi dunari.

2/ Zori gaitzean guraso gabe
gelditu nintzan gazterik,
ta ez det izan askok bezela
nik eskola ikasterik;
garai batean ez nuan uste
ontaraño iristerik:
euskal nobelan lendabiziko
saria irabazterik.

3/ Gazte denboran nik ikasteko
naiz izan gogo berua,
nai ainbat bider ez det zapaldu
ikastola ingurua;
zerbait kostata egiña dago
nere euskal liburua,
gutxi dakinak askoz geiago
nekatu bear burua.

4/ Oraintxen jartzen diran sariak
ez dira nolanaikoak,
erdeldunantzat erderaz eta
guretzat euskerazkoak;
zazpi idazle izan gera gu
zintzo saiatutakoak,
lenengoa nik irabaztea
nunbait nai zuan Jainkoak.

5/ *Agora*, asi bear det zuri ¹
esker beroak ematen,
zuk jarri dezun sari ederren
jabe egin naiz-ta aurten;
diru mordoxk'au eskuratuta
zail da ixilik egoten,
danok dakigu bost milla durok
zer poza ematen duten.

6/ Liburu berri onen galdezka
jende askotxo da asi,
eta seigarren bertso onekin
bear det adierazi:
nere nobela nolakoa dan
nai dezutenak ikasi,
librerietan saltzen dituzte
eta lenbailen erosi.²

---

¹ *Agora*, sariaren antolatzailea zan.

² Bertso auek *Zeruko Argia*'n agertu ziran,
1965-1-10'an.

EUSKAL ERRIKO OITURAK

- 1/ Jaun Zerukua, otoitz egiten
dizut belaunikatuta,
zure laguntza eman zaiguzun
ain premizkua degu-ta;
ixilik ezin egon naiz gauza
askori begiratuta,
samindurikan iñoiz jartzen naiz
nere buruai elduta,
Euskalerriko oitura onak
galtzen ari zaizkigu-ta.

- 2/ Zaleturikan bezela negon
bertso berriyak jartzeko,
Euskal Erriyai eskeintzen dizkat
begiyak zabaldutzeko;
baserritarrak egiñik gaude
kaletarraren antzeko,
lotsaturikan gaude askotan
euskeraz mintzatutzeko,
zer nai dezute bide oberik
oitura onak galtzeko?
- 3/ Gaur oraindikan euskaldun asko
gaude begiyak itxita,
ia lenbailen zabal ditzagun,
badegu zer ikusi-ta;
baserritarrak bera datozte
mendiyan ezin etsita,
bat baño geiago ikusten dira
erri aldera jetxita,
erderaz nola mintzatzen diran
euskera txartzat utzita.
- 4/ Arriturikan egoten naiz ni
gazte askori begira,
pake gozua goien utzita
nola datozen errira;
ez luteke, ez, ori egingo
konturatuko balira,
utzi dezagun bide ori ta
guazen guztiyok mendira,
euskal oituran gorde-lekuak
gure baserriyak dira.

- 5/ Alegiñian saiatzen gera
ustez ondo erakusten,
bañan ez dakit entzule danak
ontzat artuko dituzten;
gaur baserritar asko ari da
bere sor-lekua uzten,
negargarriya dala benetan
ez ote dute ikusten?
Oitura onak nola ez galdu
guk ez badiyogu eusten?
- 6/ Gure lurrian gertatzen danak
ez nau askorik poztutzen,
zori txarrian ari dira-ta
baserri asko ustutzen,
aiton-amonen otoitz goxoak
eta izkuntza aztutzen;
au guretzako kaltean dala
ez gera konturatutzen,
Euskalerrriya galduko zaigu
ez bagera esnatutzen.
- 7/ Gaztain, intxaur da sagasti onak
ari zaizkigu urritzen,
eta labore-soro askotan
gaur piñua ugaritzen;
au guretzako aurrerapena
danik etzait iruditzen,
zuaitzarekin bakarrik ez da
gero gizona bizitzen,
baserri asko ustu dirala
ez naiz batere arritzen.

- 8/ Lanian gogoz saiatutziak
ez du askorik baliyo,
bere izerdiz egindakua
bestek kendutzen badiyo;
aitona batek nere galderai
onela erantzun diyo,
gizarajuak bere begiyak
egiñikan bi erriyo:
baserri asko ustu dirala
piñua dala meriyo.
- 9/ Zenbait nagusi biotz gogorrek
eziñ ikusi maiztarrik
amaika bider esaten degu
baña alare alperrik:
Zer egin bear dute kalean
ez bada baserritarrik?
Zuaitzarekin estali dute
labore-soro ederrik,
bañan ez dago bizitzerikan
piñuarekin bakarrik.
- 10/ Baserritarra, langille zera
astean eta jaiean,
bañan alare asko dabilta
zu oinperatu naiean;
zuaitzen mende jarri zaituzte
mendi, soro, zelaiean,
zenbait gizoni au egin bear
otorduko garaiean:
eskatzen duan janari ordez
piñua jarri maiean.

11/ Artzaiak ere larri dabilta,
erne dauzkate begiyak,
piñuan mende ikusirikan
baserri eta mendiyak,
gogoraturik garai bateko
txara ta baso aundiyak;
aien tartian bizitzen ziran
beorrak eta ardiyak,
auentzat ez da gaur errukirik,
galdu dira barrutiyak.

12/ Pizti gaiztuak nola txoriya
uxatzen duan kabitik,
alaxen datoz baserritarrak
eta artzaiak menditik;
samindurikan esaten dute:
Galdu gera oraingotik.
Gauza guztien Jaun da Jabia,
lagun zaiguzu zerutik,
Euskalerriko oitura zarrak
ia jartzen diran zutik.¹

---

¹ Bertso-papera, *Gráf. Izarra-San Sebastián*.

ITURRIOTZ'KO SEGA-APUSTUA

- 1/ Milla beatzireun irurogei ta
aurten laugarren urtian,
apustu latza ikusi degu
Iturriotz'ko partian;
bi segalari janian zeuden
gutxinez urte betian,
oien barrenak etzeuden lasai
alkar probatu artian.

- 2/ Ogei ta zazpi egun Agorrak,
azkeneko igandia,
goizean garaiz mendi aldera
abiatu zan jendia;
modu artako giruak ere
gutxitan izaten dia,
otz-bero beldur aundirik etzan,
ezin eskatu obia.

- 3/ Iritxi giñan Iturriotz'a
asmo au artu gendunak,
eta biotza alaitzen zuan
emengo edertasunak;
amabi milla kristautik gora
eta danak euskaldunak,
maizago egin bear giñuzke
olako alkartasunak.
- 4/ Ez badegu nai gure izkuntza
eta oiturak galtzia,
gauzik onena dala uste det
mendiz-mendi ibiltzia.
Zer atsegiña Iturriotz'en
oinbeste euskaldun biltzia,
danon zaindari goien degula
Ernio'ko gurutzia!
- 5/ Sarrerak artu eskuetan da
sartu giñan belazera,
berialaxen aitona zar bi
neregana jolasera:
«Nork irabazi bear ote du?»
lendabiziko galdera;
erantzun nien: «Kezka ortatik
laister aterako gera».

6/ Bi segalari ain umil beren
maixuaren esanian,
segak eskutan artu zituzten
ordua iritxi zanian;
saio latzari ekin zioten
amaikak jo zutenian,
ordubata arte an jardun ziran
gelditu gabe lanian.

7/ Zulaika degu Zarautz'koa ta
Aburuza Oiartzuarra,
biak dirala segalariak
dago aitortu bearra;
motorra duan tresnaren gisa
ebaki dute belarra,
txikiya ona dagola baña
aundiya ere ez txarra.

8/ Irabaztuna Zulaika degu,
jendiak jo dio txalo,
marka polita jarri ote dun
egin degu errezelo;
zortzi milla ta zazpireunekin
berrogei eta lau kilo,
belar-mordu au botako bada
ez dago egoterik lo.

9/ Eun larogei eta amarri
txikiyan alde trabesa,
ori entzunda askok au zion:
«Nai duanak artu beza».
Irabaztuna nor izango zan
asmatzen etzan erreza,
amabi kilo gutxiagokin
gelditu da Aburuza.

10/ Bi gizon bata bestean aurka
segan ziranetik asi,
ez da burruka gogorragorik
Iturriotz'en ikusi;
orrenbeste lan egiten dunak
galtzerik ez du merezi,
bañan jokuak ori du txarra:
biak ezin irabazi.

11/ Bazkal ordua iritxi zan da
sabelak zeuden zimurrak,
bañan jendia an etzan egon
jan da edateko beldurrak;
mendi oietan zabaldu ziran
ogi ta ollasko-ezurak,
egun batzutan etziran gaizki
or goiko artzai-zakurrak.

12/ Iturriotz'en jokatu izan da
makiña bat sega-apustu,
bañan gutxitan ibili dira
orainguan bezin estu;
bietan batek galdu bear du,
ez iñork kopetik beztu,
alkarri eman bostekua ta
gorroto txar danak aztu.

---

¹ Bertsc-papera, *Izarra* - S.S. *Zeruko Argia*,
1965-V-30.

AMETS GOZOKO EGUNA

Baditut Donostia'n, biotzez ain maiteak ditudan illoba bi: Pedro Salaberria eta bere emazte leiala dan Martina Irizar, andre-gizon argiak eta langille purrukatuak. Illoba auek ezkondu ziran egunean jarri eta eskeñi nizkioten, ondoren irakurriko dituzuten sei bertso auek:

- 1/ Illoba Pedro, ara iritxi
amets gozoko eguna,
ori da zure barrengo poza,
ori da alaitasuna!
Zureganatu dezu biotzez
ain maite dezun laguna,
ta gaur osaba Sebastianek
auxe da opa dizuna:
zuen artian izan dedilla
egitazko maitasuna.

- 2/ Gai ontan zerbait itzegin nai det
nik al dedan egokina,
bertsoen bidez ematearren
konsejo bana edo bina.
Mesedegarri izan leike ta
entzun, Pedro ta Martina,
gaur erakutsi nai lizuteke
zuen osabak dakina:
biotz birekin bat egitia
dala gauzarik aundina.
- 3/ Guraso batek izaten ditu
gauz asko egin bearrak:
emaztearen eginkizunak,
ala berean senarrak.
Guretzat dira mundu ontako
alaitasun da negarrak,
familietan gertatzen dira
naigabe ta ez bearrak,
oiek guztiak uxatzen ditu
maitasunaren indarrak.
- 4/ Gu nola geran bide ortatik
aspaldi pasatakoak,
orain argatik dira zuentzat
ejenplo ta konsejoak.
Nere illobak, gogoan artu
osabak esandakoak:
izan zaitezte alkarrengana
gorrotorik gabekoak,
benetan alkar maite dutenak
dira zorionekoak.

5/ Nere illobak, ez aztu zuen
guraso ta senideak,
goguan izan oiengandikan
jasotako mesedeak.
Artu dezuten bide berrian
izan zaitezte trebeak,
zintzo betetzen saiatu gure
oiturak eta legeak,
ia euskeraz mintzaten diran
ondorengo landareak.

6/ Agorrillaren azkena da gaur,
degu egun berezia,
zeru-laguntza izan dezute
eta ondo merezia.
Biotz birekin bat egitia
baizan zuen kutizia,
otoitz egiñez orain eskatu
Jaungoikoaren grazia,
pake gozoan urte on askoz
osasuna ta bizia.

MANUEL MATXAIN'EN OMENALDIA

Donosti'ko Aiete ballaran eta Euskalerra guztian ain ezaguna dan Manuel Matxain jaunari, ongi merezi zuan omenaldi bat eskeñi zion, oraintxe dala urte batzuk, Aiete osoak.

Izan ere, Matxain ain degu gizon argia eta leiala eta bolari bezela onenetako bat. Tokan ere, esan genezake maixutasuna berekin daukala.

Bertso berriak jartzen, berriz, iaioetan iaioenetako bat degu. Baditu makiña bat jarriak, gatza eta piperra ugari duten oietakoak, eta konta ezin ainbat sari ere bai etxeratuak.

Jakiña, gu biok beti ain lagun alkar maiteak izanik, ezin ba gelditu bere omenaldi orretara joan gabe. Bertso auek eskeñi nizkion biotzez eta bazkal ondoan berari kantatu, Aiete'n *Munto* izena duan osatu sonatuan:

- 1/ Bertsoan bidez astera noa,
Manuel, zerbait esaten,
zu lan askotan zerala ona
guziak jakin dezaten.
Birtute ori ez dute, Matxain,
munduan danak izaten,
maite zaituzten zure lagunak
ara zer pentsatu duten:
merezi dezun omenaldi bat
eskeintzea gaur Aiete'n.

- 2/ Oso gazterik egiña ziñan
pelotariekin lagun,
ontan ere zu ona ziñala
danok aitortu dezagun.
Oñak arin da begiak erne,
gerri ta besoak bigun,
esan bearrik ez dago noski,
Matxain, zer egiten zendun:
sari politak irabazita
askotan irten txapeldun.

- 3/ Korrikarako ere etzendun
afizioaren paltik,
erbian gisa gora ta bera
ibiltzen ziñan gogotik.
Onenarekin parte artuta,
gaztea izanagatik,
maixuak utzi atzera eta
askotan Matxain aurretik,
lendabiziko sari ederren
jabe egiteagatik.

- 4/ Lagun zar Matxain, gogozko dezu
bolatokita joatea,
zeure denboran izango dezu
millaka brilla botea.
Bein baña geiagotan arturik
onen danekin partea,
entzun dedanez gertatu zaizu
marka onak egitea,
ta uste gabe lendabiziko
saria eramatea.
- 5/ Erreretzako lantegi ori
Matxain'entzat erosua,
burnia jotzen asten danean
aterazten dio sua.
Ontan ere zu amaika txalo
ta sari eder jasua,
makiña batek artuko luke,
Manuel, zure besua,
ezin ukatu zu zaitugula
tokalarien maixua.
- 6/ Esan bezela, zuk lan askotan
daukazu erreztasuna,
bertsoak jartzen ere, Manuel,
zera ondo dakizuna.
Nere ustetan merezi dezu
gaur emen egin zaizuna,
ta zure lagun Sebastianek
auxe da opa dizuna:
pake gozoan urte askoko
bizia ta osasuna.¹

---

¹ *Zeruko Argia*. 1965-X-3.

GAZTE BIURRIENTZAT

- 1/ Bide galgarri asko
dauzka gaur munduak,
eta zenbait gurason
biotzak minduak;
zuen seme-alaba
buru-arinduak,
pekatu lizunetan
daude zikinduak...
Erakutsi Jaunaren
amar aginduak!
- 2/ Entzun, guraso biotz
samindutakoa,
amar aginduetan
lendabizikoa;
zuk baldin badakizu
zorionekoa,
au da seme-alabai
erakustekoa:
maite bear degula
geien Jaungoikoa.

- 3/ Gazte biotzekoak,
entzun bigarrena,
mixiolari-gisa
nator zuengana:
utzi bide okerra
ta artu zuzena,
otoitz egin dezagun
al degun maizena,
ta ez ibilli aotan
Jaunaren izena.
- 4/ Irugarrenak dio,
arriba ta anaiak,
garbi ospatutzeko
igande ta jaiak;
animako lanetan
ez izan lasaiak,
inguratzen badira
uxatu etsaiak,
auxen eskatzen digu
guztion artzaiak.
- 5/ Laugarren ontan egin
zintzo errezoak,
irabazi ditzagun
barkamen osoak;
bide zuzenetatik
emanik pausoak,
pamilian ibili
izketa gozoak,
ta beti aintzat artu
zuen gurasoak.

6/ Bostgarren ontan obe
zuzen ibiltzea,
debequatzen digu
kristauak iltzea,
ta ernegaturik nor
bera urkatzea;
ori da Jainkoari
eskua artzea,
eta bere anima
betiko galtzea.

7/ Seigarren ontan bada
zer gogoratua,
Adan eta Ebak egin
zuten pekatua;
naiz Jaungoikoak izan
au debekatua,
zuaitezetik artuta
jan zuten frutua,
aragikeria da
andikan sortua.

8/ Ta zazpigarrenaren
beldur gabekoak,
ostuta gauz askotaz
jabetutakoak,
gure artean zenbat
dabiltz olakoak!
Bañan izatezkero
zorionekoak,
beti izan gaitezen
esku garbikoak.

- 9/ Zortzigarren ontara
begiraturikan,
iñoiz gelditutzen naiz
ni arriturikan;
zenbaitek mintzatzeko
ez du ardurikan,
kaltegarri etzagun
esan gezurrikan,
ain gutxi gezurrezko
testigutzarikan.
- 10/ Bederatzigarren au,
senar da emazte,
egia danik askok
ez dezute uste;
bide galgarri ortan
gain-bera zoazte,
ta ezkondu gabeak
ere zenbait gazte,
agindu ontan kontuz
ibili zaitezte.
- 11/ Amargarreneraño
iritxi gerade,
au ere betetzera
beartuak gaude;
bañan zer esan nai dun
begiratu gabe,
nere ustez askotxo
egiten dirade
oker bidez besteren
ondasunen jabe.

12/ Ara agindu auek,
nik adierazi,
mesedegarri dira,
gazteak, ikasi;
Jainkoaren grazian
nai badegu bizi,
eta zeru ederra
danok irabazi,
munduan obra onak
egin lendabizi.¹

---

¹ *Zeruko Argia*, 1966-XII-11.

DIONIXIO INDA ZANARI

Pasai San Pedro'ko errian bizi zan, ain alkar maiteak giñan gure lagun zintzo Dionixio Inda zana.

Amaika itzaldi goxo egiñak gera biok alkarrekin. Edozeñi bururatuko ez litzaizkiken gauzak bururatzen zitzaizkion berrari. Izan ere, ain zan gizon argia ta bizkorra. Borondaterik onenez egiten zituan beti bere esku artean zebilzkien lan guziak.

Zar-sarira iritxi zan arte, Pasaia'ko Aduanan egiten zuan lana, eta arrantzarako ere afizio aundia zuan. Amaika bider etxetik aterea dago goizean goiz asko bere txaluparekin txipiroitara edo beste edozein arrai arrapatzera.

Gero, beste lanik etzuanean, beti pintatzen jarduten zan. Artista onenetakoa baitzan lan onetan ere. Pipa beteko zuan

tabakoz, pixtuko zuan eta orduak pasako zituan bere lan-gelan sartuta.

Amaika kuadro edo erretratu eder badi-tu ederki asko pintatuak: eleizetako imaji-ñak, itzas-ontzi eta gañontzeko gauzak, bere ezagun askoren irudiak eta nik al da-kit zenbat orrelako lan txalogarri egin duan bere denboran.

Il zanean, bakarren batek esan zidan larogei ta lau urte zituala. Baña, gero bere seme batek esan zidanez, ia larogei ta amar ere bazitun.

Bere jaioterriak, Pasai San Pedro'k ale-gia, ongi merezia zuan omenaldi bat eske-ñi zion. Nik ere omenaldi artan parte artu-rik, eskeñi nizkion orai irakurriko dituzuten bertso auek; eta egun eder bat ospatu gendun bere oroimengarri. Jaunak berekin dezala.

- 1/ Lagun on bat bagendun
San Pedro'n lenago,
giñan txoriak baño
alkar maiteago;
gure begiak ezin
ikusi geiago,
il zan da gaur zeruan
gozatutzen dago.

2/ Larogei ta lau urte
emen igarota,
Jaunak eraman ziñun
zeru eder orta;
gu ere aurki gera
zugana igota,
ori danontzat berdin
jarria dago-ta.

3/ Dionixio, ziñan
zu gure laguna,
egun batez guztiok
agurtu ta juna;
ta omenaldi gisa
gaur egin zaizuna,
zure erria da au
eskeñi dizuna.

4/ Gertatzen giñanean
alkarren onduan,
zenbat itzaldi goxo
egiten genduan;
zu nor ziñan oraindik
daukagu goguan,
ta oroimengarri au
merezi zenduan.

5/ Errekiñakin pipa
arturik ortzetan,
Euskalerrriakin zu
beti ametsetan;
mintzatzeko etziñan
egoten lotsetan,
maitiena euskera
zendun izkuntzetan.

6/ Memori onekoa,
itzlari trebea,
lanean ere ziñan
kupira gabea;
erlijio-gauzetan
izanik fedea,
nun arkitu gizon bat
zu bañan obea?

7/ Etxetikan atera
eta aduana,
antxen bertan egiten
baizenduan lana;
ta nola izan ziñan
ibilkari ona,
oñez pasatzen zendun
bide ori dana.

- 8/ Zuk gogozkoa zendun
astean da jaitan
arrantzara joatea
edozein garaitan;
askok ikusi zaitu
Pasai'ko ur oitan
zeure txaluparekin
iñoiz txipiroitan.
- 9/ Pintatzen pasa ziñun
ordu atsegiñak,
eta orain or daude
zure obra fiñak:
eleizan aldaretan
dauden imajiñak,
ta beste zenbat gauza
ederki egiñak.
- 10/ Jainkoak doai ori
nola eman zizun,
musika ta kantua
gustatzen zaizkizun;
bertsolaritzan berri
ondo zenekizun,
zuk kantatuak pozik
entzuten nizkizun.

11/ Dionixio, nago
uste osuetan
zabiltzala zeruko
bide gozuetan;
nik auxe opa dizut
nere bertsuetan:
Jaunak artu zaitzala
bere besuetan.

12/ Lagunak oroitzea
guztiz atsegin da,
berak ere biotza
eskeintzen zekin da;
erregutu dezagun
guk otoitz eginda,
zeruan gerta dedin
Dionixio Inda.¹

---

¹ *Zeruko Argia*, 1967-VI-25 eta 1969-VII-6.

BURUZBIDE BIKANĀ

Orain dala amabost bat urte, Elgoibar'ko andre gazte bat, Pilar Goikoetxea deritzaiona, Londres'era eraman bear izan zuten ebakuntza edo operazio bat bere biotzean egitera.

Baña orretarako dirua bear zan, eta ez gañera gutxi. Irureun milla pezta lenengo pentsatu zana, gero askotaz geiago bear izan bazan ere; eta jakiña, zorigaitzez, famili beartsu batekoa izan andre ori.

Baña *Herramienta Aizdon* izeneko fabrikako langilleak, ain asmo ona arturik, egunean ordubete geiago sartzea pentsatu zuten, emakume orren ebakuntza ordaintzeko dirua osatu zedin. Berealaxe ekin zioten ordu sartzeari beste fabrika geiagotako langilleak ere. Aurrezki Kutxa Probintziala ere oso ondo portatu zan, eta

danen artean osatu zuten bear zan diru ori.

Egin zitzaion andre orri egin bear zitzaiona; eta, iru illabete Londres'en igarota ondo sendaturik, berriro etxeratu ziran bere senarra eta biak. Ez baizuan ain biotz oneko gizon orrek une batean ere bakarrik utzi gaxorik zegon bere emaztea.

Eta nik, ain borondate oneko langille oien asmo on ori ikusirik, ondoren irakurriko dituzuten bertso auek eskeñi nizkioten:

1/ Elgoibar'en badaki
portatzen jendeak,
ain dira trebeak,
lanerako batere
kupira gabeak;
Aizdon fabrikan ari
diran langilleak,
artu dituzte asmo
ezin da obeak;
merezi du gaxorik
dagoan andreak.

2/ Fabrika ortan egin
nai dituzte lanak,
alkaturik danak,
laguntza izan dezan
premier dagonak;
badaki berri on au
irakurri dunak,
dirala borondate
oneko gizonak;
bertsuan bidez artu
nere zorionak!

3/ Erri ortan fabrika
geiago badira,
dutenak kupira,
ala esan dit beintzat
batek belarrira:
ez dirala gelditu
atzera begira,
eskua luzatzeko
bear dan tokira;
oiek ere laguntzen
asi omen dira.

4/ Andre au arkitzen da
estuasunean,
gaxotu danean;
fabrikanteak ori
jakin dutenean,
berialaxen asi
zaizkigu lanean,
ordubete sartu nai
dute egunean,
laguntz au izan dedin
beren izenean.

5/ Pilar Goikoetxea
dala andre ori
esan dire neri,
sendatu nai lukena,
biotzetik eri;
eskerrak Elgoibar'ko
jende leialari,
borondatez eraso
diote lanari,
laguntzeko asmoan
gaxo dagonari.

6/ Langilleak ez dute
borondate-paltik,
nork bere aldetik
orduak sartzen asi
baidira gogotik,
premian dagonari
laguntzeagatik;
arren erruki zaite,
Jainkoa, zerutik,
lenbailen sendatuta
jarri dedin zutik!

7/ Ogei ta amairu urte,
oraindikan gazte,
bañan Pilar triste;
badauzkatzu kezka ta
zenbat buru-auste;
luzarokoa danik
etzazula uste,
Londres'en sendagille
onak badituzte,
operatu ta ongi
jarriko zaituzte.

8/ Sendatuta ekarri
nai bada onuntza
Pilar'en gorputza,
Londres'en egin bear
zaio ebakuntza;
bañan dirua bear
juateko aruntza,
irureun milla pezta,
ez da gauza utsa;
ortarako bear da
norbaiten laguntza.

9/ Gaitzak zenbat naigabe
ta kezka sortzen du,
beldurra sartzen du,
maltzurkeriz bixita
nun-nai egiten du;
batere uste gabe
atea jotzen du,
giltzatuta kanpoan
utzi al bagendu!
Baña datorrenean
berak zabaltzen du.

10/ Guk nai giñuzke egun
asko atsegiñak
ta gutxi samiñak,
baña ordu guztiak
ez dira berdiñak;
garbi esaten digu
Kristoren dotriñak,
mundu zabal ontako
pozak eta miñak
xinisteko dirala
guretzat egiñak.

11/ Buruzbide bikaña
orduak sartzea,
zuri laguntzea;
nik ere opa dizut
azkar sendatzea.
Gauzarik ederrena
konformatutzea,
pentsaturik guretzat
dala supritzea,
pazientziz eraman,
Pilar, gurutzea.

12/ Elgoibar'tar zintzoak,
zuen baiezkuak
dira egizkuak;
amaika seme jator
badu Gipuzkua'k.
Laguntza oiek dira
gutziz premizkuak,
luzaturik bear dan
tokira eskuak,
egiten dira obra
karidadezkuak.¹

---

¹ *Zeruko Argia*, 1968-XII-15.

GORESMENAK

Oraingo bertso auek ere, nere illoba Mari Pili Salaberria eta bere senar Gaston Lizarraga'ri, ezkondu ziran egunean jarri eta biotzez eskeñiak dira, nere goresmenik biozkorrenak emanik:

- 1/ Mari Pili ta Gaston
illoba maiteak,
ara udaberriak
zabaldu atea.
Zuen biotzak daude
gaur pozez beteak,
ni ere poztutzen nau
alai egoteak.

2/ Illobak, iritxi da
udara berria,
ta guk egin diogu
ongi etorria.
Gaurko egun au beintzat
gogoangarria,
onetxek ase baitu
zuen egarria.

3/ Jaungoikoak jarria
nola dan ezkontza,
beti izan dezute
orren esperantza.
Naiz buruan ibili
kezka ta zalantza,
ara egi biurtu
gaur zuen ametsa.

4/ Pekatuak aitortu,
biotzak bigundu,
anima garbitu ta
kezka denak kendu,
Sakramentu santua
artuta ezkondu,
orain biok alkarri
bizitzen lagundu.

5/ Apaiz jaunak eleizan
gaur egin zaituzte
ezkongai ziñatenak
senar da emazte.
Landaren bat ekartzen
badezute laiste,
euskeraz erakusten
saiatu zaitetze.

6/ Danon jaun da jabeak
emanik grazia,
illobak, ara egin
zuen kutizia.
Opa dizuet bear
dezuten guzia,
osasuna ta urte
askoko bizia.

DON JOSE ALMANDOZ ZANAREN OROIMENEAN

Don Jose Almandoz jauna, sendagille ospetsua eta gizon leiala izanik, bera izan zan amabi urtez lantegiko nere medikua.

Baña aiuntamentuko nere agintariak au kendu eta beste bat jarri zidaten, au ere sendagille bezela oso iaioa. Baña gaixotu nintzanean, abixatu genion eta bixita bat edo bi egin zizkidan, eta andik aurrera batiere etortzen etzala gelditu zan, gu Donosti'tik urruti xamar bizi geralako, naiz-eta kamiotik gertu egon gu bizi geran etxe au.

Gero, Don Manuel Eizagirre jauna, Hernani'n bizi dana, asi zan neregana etortzen. Gizon au ere, sendagille bezela oso azkarra degu, eta gaur ere bera da lantegiko nere medikua. Gu oso gustora gaude berarekin, abixatzen diogunean berealaxen etortzen dana baita, eta onek ematen du poza.

Bigarrenak utzi niñunean, ain gaizki ne-
gon ni, pulmonia eta pleura bi gaitzak ba-
tera etorri zitzaizkidalako; eta Eizagirre
jaunari baimena eskatu nion, esanaz ea
Almandoz jauna etorri zitekean neregana.

Baietz esan zidan. Ark bazekiala ni oso
gaizki negoala eta nai gendun medikua
ekartzeko.

Alaxe abixatu eta berealaxe etorri zan
Don Jose. Ni ain gaizki ikusirik, bereala asi
zan sendagairik onenak ekartzen, eta
aietxek atera niñuten bizirik.

Biak egin zituzten alegin guztiak ni
sendatzen, Almandoz'ek eta Eizagirre jau-
nak. Jainkoak alaxe nai nunbait eta bai
sendatu ere. Beroiei zor diotet bizia.

Baña gero, gutxien pentsatzen nuan
garaian, jaso nuan berri samingarri au: Al-
mandoz jauna il zala, alegia.

Beti nere lagun leiala eta zintzoa izan
zan Migel Arrieta zanak eman zidan berri
negargarri onen albistea, esanaz 1961'ga-
rren urteko apirillaren 11'an Don Jose Al-
mandoz zana atera zala gaubean etxetik
Donosti'ra, gaixorik zegoan emakume bat
operatzeko asmoan; eta, egin bear zituan
lanak eginda etxera zetorrela, Martutene'-
ko zubian beera Urumea ibaira amildu zala
bera zetorren kotxea, eta antxe gelditu
zala ilda.

Ain sonatua izan zan sendagille on ura

nik ain maitea izanik, bere eleizkizunetan izan da ondorenean eskeñi nizkion biotz guztiz, ondoren irakurriko dituzuten sei bertso auek:

- 1/ Gure Don Jose Almandoz jaunak guztiok agurtu gaitu, berari otoitz egin betandik ezin gindezke gelditu. Buru, esku, oin bizkorragoak nun genezazke aurkitu? Ainbat ikusi duten begiak betiko itzali ditu, gaur gaxo askok obe genduke berriz piztuko balitu.

- 2/ Orain ogei ta iru bat urte nere aurrean jarri zan, ta sendagille oberik ez da beste bat neretzat izan. Etxe ondoko zubian beera amildu ta bertan il zan, bai borondatez nik otoitz egin Martutene'ko eleizan, mundu ontako nere jainkoa Don Jose Almandoz baizan.

- 3/ Oraintxe dala amar bat urte
bixita pranko egin zian,
izan ere ni egon bainintzan
negargarrizko trantzian.
Sendagai onak ekarri zitun,
larritasunak juan zian,
eta geroztik osasunetik
nabil poliki antzian,
falta ederra arkitu biet
urrena gaixotutzian.
- 4/ Nola astean, berdin jaiean,
naiz arratsean berandu,
Don Joserentzat ez da beiñere
garai txarrikan izandu.
Borondatea erakutsiaz
min daukanari lagundu,
ta aizkenean gizarajoa
ezbearrak eraman du,
gaxo zegon bat sendatzearren
bere bizia eman du.
- 5/ Ezin zait aztu apirillaren
amaikagarren egunik,
ta ez det uste pixka batean
burutik joango zaigunik.
Gure biotzak samindu ziran
berri triste au entzunik,
Jaun Zerukoak nunbait ala nai,
beti au esaten det nik:
bide okerra bear danean
ez da arkitzen zuzenik.

6/ Beti kotxean etzan ibiltzen,
askotan oñez pausuan,
bere denboran amaika aldiz
zubi oi pasako zuan.
Azken agurra or egin digu,
Jaunak ala naiko zuan,
orain guztiok eska zaiogun
egiten dan errezuan,
bere anima sartu dezala
zeruko usai gozuan.

BASERRI-BOTATZEA

Oraingo bertso auek, urte batzuetan Euskalerrian egin zan baserri-botatze negargarriari buruz jarriak ditut:

- 1/ Baserritarrak, aстера nua
zuen berriak ematen,
zer gorabera gertatzen diran
bertsuen bidez esaten;
saiatuko naiz gaur artu dedan
lan au zuzen eramaten,
nekazaritza astuna dala
guztiak jakin dezaten,
ordu askoan lana egiñez
nola bizitzen zeraten.

2/ Oiari agur garaiz eginda
beriala lantegira,
denbora gutxi galtzen dezute
erlejuari begira;
eguneroko eginkizunak
jakiñak izaten dira:
ganadu-lanak egin da gero
sorora edo mendira;
nekea zer dan jakin nai duna
datorrela baserrira.

3/ Ikusten degu baserritarra
udaran eta neguan,
nola ukullu, soro ta mendi
zenbat lan egiten duan;
bere ametsa pakean bizi,
orixen dauka goguan,
lagun onaren ordeaz etsaia
naiz askotan inguruan,
txori txikiak pixti gaiztoa
izaten duan moduan.

4/ Udaberrian zuaitz gañean.
txoria kantuz asita,
uste gabeen pixti gaiztoak
egingo dio bixita;
andik aguro itzuli bear
bere kabia utzita,
bestela azkar ilko duala
egon litcke etsita;
baserritarrak samintzen dira
ori ola ikusita.

- 5/ Beren kabia baserria da
ta nola ez ori maite?
Guraso zarren ondorengoak
au eredutzat daukate;
odol bereko kristauak bertan
konta ezin ainbat urte,
bañan gaur asko asarre daude
ta motiboa badute:
pizti gaixtoak txorian gisa
etxetik bialtzen dute.
- 6/ Agintarien buruzbidea
lan aundietan sartzea,
kamio eta bizi-lekuak
azi ta ugaritzea;
komeniko da erriak eta
ballarak zabaldutzea,
bañan tristea jendea ola
etxetik bialdutzea,
ta tristeago berriz oraindik
baserriak botatzea.
- 7/ Olako gauza negargarriak
nun-nai gertatzen dirade,
bat or daukagu gu bizi geran
etxetik urruti gabe;
len zutik zegon Laxtuenea
gaur jota dago goia be,
ain maite ziran tellatu-peak
elkarri musuka daude,
nere begiak au ikusiko
ez balute askoz obe!

- 8/ Laxtuene'ko auzo leiala
guk etzaitugu aztutzen,
familikoak ez giñanikan
etzaigu iruditutzen;
Pako, lanean jarduten ziñan,
lñaxi zuri laguntzen,
ta aurrak berriz etxe aurrean
pelotarekin jostatzen,
zuek orrela ikusirikan
gu ere pozez txoratzen.
- 9/ Zuaitz gañeko txorian gisa
gaur asko dago beldurti,
zergatik ori gertatu zaion,
Pako, makiñatxo bati;
len elkarrekin izaten giñan
aniaak bezela beti,
orain kalean bizi zerate
guregandikan urruti,
au ikusirik gure biotzak
nola ez egin bi zati?
- 10/ Etxeko gauzak ematen dute
estuasun da larria,
arakiñaren gain ikusirik
ganaduen sal-neurria;
itxura-antzean ordaindu arren
galera izugarria,
dituan tresnak utsean eman,
gero bota baserria,
negargarririk ezer badegu
auxen da negargarria!

11/ Ixpillu ortan begira zagun
ta konturatuko gera,
nekazarien bizi-modua
nola dijoan gain-bera;
tresna zarrakin ezin joango da
baserritikan kalera,
norbaiti egin bearko dio
berri batzuen galdera,
aiek urrea ordaindu bear,
ara nun dagon galera.

12/ Lur zoragarri onek dirudi
jantzirik dagola urrez,
zelai-mendiak apaindurikan
baserri zuri ederrez;
oietatik gaur asko lurrera
eroriak, zoritxarrez,
gure izkuntzaren kabi maiteak
botatzen dituzte errez,
argatik dago Ama Euskera
samindurikan negarrez.¹

---

¹ *Zeruko Argia*, 1969-VIII-24-31.

BANAKA BIZI EZINDA

Oraingo bertso auek ere, nik ain maitak ditudan nere illoba Mari Karmen Salaberria eta bere senar Jesus Arellano'ri, ezkondu ziran egunean, jarri nizkioten, nere goresmenik maitakorrenak eskeñiaz:

- 1/ Mari Karmen da Jesus illobak,
banaka bizi ezinda,
beren biotzak alkartutzeko
zeuden promesa eginda.
Ezkontza-bidez maitasunean
bizitzea atsegin da,
neroni ere asko poztu naiz
berri on ori jakinda.

- 2/ Maitasunezko bertso batzuek,
illobak, nik zuentzako
jarri nai ditut, auen bitartez
goresmenak eskeintzeko.
Biok egongo ziñaten noski
zaleturik ezkontzeko,
lengo xarrari agur egin da
bide berri au artzeko.
- 3/ Gure begiak ikusten dute
makiña bat bide berri,
batzuek gure mesedetako,
beste asko kaltegarri.
Onena ezin aukeraturik
or ibiltzen gera larri,
nere illobak, zintzo jarraitu
gaur artu dezuten orri.
- 4/ Artu dezuten bide berriak
baditu aldapa latzak,
betikan gora abiatu ta
ikusten dira baratzak.
Baratz oietan lore mardulak
baña tartean arantzak,
ta arantza oiek mintzen dituzte
askotan gure biotzak.

5/ Zuen asmoak egongo ziran
egun onetxen zalantzan,
ara ametsa egi biurtu
Jaungoikoaren laguntzan.
Bizi zaitezte pake gozoan
ta pozaren esperantzan,
arantzak lore biurtzen dira
maitasuna dan baratzan.

6/ Mesedegarri izan dedilla
gaur egin dezuten lana:
ezkontza-bidez alkartutzea
bata bestearengana.
Ta zer egun dan gogoratuaz
egin orazio bana,
zuen zaindari izan ditezen
Santiago ta Santa Ana.

AIETE'KO JAIETAN

Urte onetan, ain alkar maiteak geran Manuel Matxain'ek eta nik biok antolatu giñun bertsoak Aiete'ko ballarako festa-egunerako. Nereak auek izan ziran:

- 1/ Gurutze Donearen eguna
degu Aiete'n zaindari,
bertso batzuek eskeintzen dizkat
gaur biotz guztiz berari;
ta otoitzean eskatzen diot
Jesus aldarekoari,
eman zaigula osasuna ta
pake gozoa danori.

- 2/ Agorrillaren erdi aldera
Aiete beti pestetan,
alaitasuna gañezka dabil
nola zar ala gaztetan.
Ballara zoragarriagorik
ez dago nere ustetan;
izen eder au lur ontan degu,
nik ez det entzun bestetan.
- 3/ Ni ez naiz emen sortua baña
ala ere zaitut maite,
goiko galtzaran geientsuenak
nere berri badakite.
Etorri nintzan oraintxen dala
ogei ta amazapi urte,
geroztik beti gogoan zaitut,
biotz nereko Aiete.
- 4/ Konturatuko al gera noizpait
nor dan gure Gipuzkoa,
amaika bider esaten det nik
dirudila urrezkoa.
Lenengo mallan dago Aiete,
ballara eder askoa,
Españia'ko lendakariak
ere au du gogozkoa.

5/ Aiete beti sonatua da,
ez dago esan bearrik,
garai batean edaten gendun
emen sagardo ederrik.
Gaur zoritxarrez tolare gutxi
ta kupel asko alperrik,
ura aukeran badegu baña
gu geienezan egarririk.

6/ Ezin ukatu aietearrok
euskera maite degula,
gure asmoak indarberritzen
Jaunak lagun dezaigula.
Mundu guztian zabaldu bedi
euskaldunaren odola,
birau gabeko izkuntz eder au
galdu ez dedin sekula.¹

---

¹ *Zeruko Argia*, 1969-IX-14.

BERRI ATSEGIN POZGARRI BAT

Nere besoetako illoba Sebastian Salaberria'ri eta gaur bere emaztea dan Maite Errazkin'eri eskeñi nizkioten bertso auek, ezkondu ziranean, San Inazio egunez, nere goresmenik maitakorrenak emanaz:

- 1/ Berri atsegin pozgarri batek
jarri nau alaiturikan,
argatik jartzen ditut bertsoak
ezkontza gai arturikan.
Nere illoba, nunbait zeunden zu
bakarrik asperturikan,
zure biotza aldatu nairik
biotz bi alkaturikan.

2/ Nere besoetako illoba,
bazendun ezkondu-naia,
ara iritxi egun aundi au,
ara iritxi garaia.
Ez naiz arritzen zu egotea
biotzez orren alaia,
gaurtik andretzat artu baidezu
len zendun emaztegaia.

3/ Lore mardulak ikusirikan
gure euskal baratzetan,
zu bizi ziñan oietatik bat
artzeko esperantzetan.
Orain eskerrak eman Jaunari
beti zure otoitzetan,
usai gozoa banatu dedin
gaurtik zuen biotzetan.

4/ Artu dezuten bide berriak
aldapa latzak baditu,
baña, illoba biotzekoak,
beldurrik gabe jarraitu.
Ikaratuta bide erdian
etzaitzela gelditu,
gallurreraño joaten diranak
Jainkoak saritzen ditu.

5/ Mari Tere ta Sebas illobak,
maitasunaren indarrak
uxatzen ditu familiako
ezbear da gauza txarrak.
Berririo betoz gaur bezelako
une gozo ta ederrak,
San Inaziok merezi du ta
eman zaizkagun eskerrak.

6/ Ara illobak, nere agurra
bertso auen aizkenean,
badakizute nun bizi naizen
beartzen zeratenean.
Opa dizuet biok olaxe
luzaro zorionean,
pake gozoan bizi zaitezte
alkarren maitasunean.

ILLOBARI

Frantzia'n, Habas izeneko errian, bizi da bere familiarekin, biotzez ain maite dedan nere illoba Fifin Salaberria.

Emakume langillea, garbia eta bizkorra benetan auxe; eta, seme-alaba asko baidituzte, senarraren jornala geiegi ez dala ikusirik, udara partean otel batera joatenda, bertan lana egiñez txanpon batzuk irabaztera, familirako ondo etortzen baidira an kostata irabaziak.

Bere egunez beti biali izan dizkiot nere goresmenik maitakorrenak.

Urte batez, bere aita zana nere anai Saturnino baizan eta egun gutxi baiziran bera il zala, an izan giñan aren animaren alde egin ziran eleizkizunetan.

Ez genduan umore askorik ez Fifinek eta ez nik ere. Baña ala ere bertso auek antolatu ta biali nizkion bere egunerako:

- 1/ Fifin da zure senar Enrike
eta aur txalogarriak,
mugaz arunztik bizi zeraten
illoba maitagarriak,
zuengandikan jasotzen ditut
Frantzi aldeko berriak,
karta ta postal eder askoak
baditut irakurriak.

- 2/ Berriro egin didazun ontan
arkitu det zer letua,
orko berriak zuzen jartzeko
badezu pulamentua;
euskeraz orrela idazteak
badu bere meritua,
makiña batek artuko luke,
Fifin, zure talentua.

- 3/ Lanean ere ikasi zendun,
ez eskribitzen bakarrik;
nekea dator gu izutzeraz,
baña zugana alperrik.
Esku oietan ez bada beintzat
sortzen ezereen makurrik,
seguru nago famili ortan
ez dala gose-beldurrik.

- 4/ Egia da, bai, jan da jazteko
beti eskean gorputza,
ta ortarako ez da geiegi
senarraren jornal utsa.
Zuk oteletik egin nai, Fifin,
familiari laguntza,
or ikusten da nolakoa dan
ama onaren biotza.
- 5/ Eguzkiaren azpian bada
makiña bat jende-klase,
askok nai luke nekatu gabe
jantzi ta gorputza ase.
Baldin saiatu ezkerro danak
lanean zu bezelaxe,
mundu onetan ez genduke gaur
oinbeste gerra ta gose.
- 6/ Ongi dakigu famili batek
zenbat gauza bear duan,
izan ezkerro ixtimatzen da
premia degun orduan.
Zu saiatutzen zera gogotik
txingurriaren moduan:
udaran pilla egiten bada
an arkitzen da neguan.

- 7/ Gurasoaren eginkizuna
bete nai duanak ongi,
familiari emango dio
bear duan ainbat ogi.
Gai oni buruz esan litezke,
Fifin, makiña bat egi,
baña ohea da ixiltzea
luzatu gabe geiegi.
- 8/ Emen San Jose ospatzen degu
Martxoan emeretzian,
eta uste det egun berean
izango dala Frantzia'n.
Alaitasunik ez da izango,
Fifin, zure biotzian,
nik ongi dakit ez dala pozik
aita ta ama galtzian.
- 9/ Len ama nola galdu zenuten
oraindik daukat goguan,
ta orain aita galdu dezute
zortzi urteren buruan.
Erregutzen det oien animak
sartu ditezen zeruan,
komeni bada gerta gaitezen
gero elkarren onduan.

10/ Nik ere ez det umore asko
naiz izan bertso-zalia,
eta onekin bukatuko det
oraingo ekiñaldia.
Agur, Enrike, agur, Fifine,
agur zuen familia,
osasanakin ongi ospatu
San Josen egun aundia.

XENPELAR ZANARI

(Doñua: «Aizak, i, mutil mañontzi»)

Xenpelar bertsolari sonatua il zala eun urte betetzen ziran egunerako antolatu nituan orain irakurriko dituzuten bertso auek bere oroimengarri:

- 1/ Biotzeko Errenderi,
erri leial maite ori,
Salaberria'k opa dizkizu
zorion ugari;
mingaña daukat itzlari
eta asi naiz kantari,
nere bertsoak eskeintzen dizkat
Xenpelar zanari.

- 2/ Maitale det ikusia
nik Errenderi guzia,
Xenpelar, nola ziñan zu ortxe
sortu ta azia;
orain sari berezia,
lenago irabazia,
eskeintzen zaizun omenaldi au
ongi merezia.
- 3/ Xenpelar aspaldikoa,
sortzez Errenderi'koa,
milla zortzireun ogei ta amabost-
garren urtekoa;
naiz eskola gabekoa
jakinduri aundikoa,
amaika bertso eder jarri ta
kantatutakoa.
- 4/ Orduko bertsolariak
ziran eskola gabiak,
bañan plazara ertendakoan
lanean trebiak;
Xenpelar zanen begiak
etziran gero nagiak,
argatik arek esaten zitun
askotan egiak.

5/ Bertso paregabekoak
dira zuk jarritakoak,
doai berezi ori baizendun
emana Jainkoak;
zure itzak pakezkoak,
gorrotorik gabekoak,
naiz askorentzat mingarri izan
zuk esandakoak.

6/ Gaur gorrotoa badago,
orduan ez gutxiago,
zure bertsotan ikusten degu
gauz au garbiago.
Gerra-beldurra nun dago?
Andik itzuli naiago;
pake-zalea ziñan, Xenpelar,
ezin da geiago.

7/ Zuk gerrari gorrotua,
zenbat bider aitatua,
ta zoritxarrez garai artantxe
ziñan agertua;
naiz Errenderi'n sortua,
bear ur bedeinkatua,
Oiartzun zegon gertuago ta
an bataiatua.

8/ Frantzisko zuan izena,
Petriarena abizena,
bertso-saioak noiznai egiñez
alai bizi zana;
ona zuan almazena,
berez itzlari zuzena,
erriak ezin beiñ ere aztu
olako gizona.

9/ Gazterik joan zan mendira,
Egurrola baserrira,
urte batzuek an igaro ta
jetxi zan errira;
ezkondu Errenderi'ra
ta, ogia familira
eramango bazuan, lanera
fabrika aundira.

10/ Etziñan gizon aundia,
bañan leial da argia,
oraintxen ere aurrean daukat
zure irudia;
ain txori abeslaria,
aparta bertsolaria,
argatik orain jarri digute
«Xenpelar-saria».

11/ Eriotza azkenean,
sasoirik ederrenean,
milla zortzireun larogei eta
amargarrenean;
Abendu illa zanean,
Ama Birjiñ egunean,
orain zeruan kantatuko du
alaitasunean.

12/ Utzi zigun bertso-pilla,
nik al dakit zenbat milla,
naiz eskolik ez kantu-lanean
izanik abilla;
leiala eta umilla,
orain eun urte illa,
erregutzen det, arren, zeruan
arkitu dedilla.¹

Aiete, Azaroa, 1969.

---

¹ *Zeruko Argia*, 1969-XII-7.

AIETE'KO FESTAK BERRIZ ERE

Oraingo bertso auek ere Aiete ballara-ko festa-egunerako antolatu nituan, Gurutze Donearen egunean ospatzen baidira ballara zoragarri onetako festak.

- 1/ Bertso bat edo beste
nai nituzke jarri,
ta eman Aiete'ko
jai-aldien berri;
baldin iñor badago
pestaren egarri,
biotzak alaitzera
onera etorri.

2/ Neroni ere jartzen
naiz alai-antzean
jai zoragarri auek
inguratutzean;
zer poza banatzen dan
nere biotzean,
gure ballaran pestak
diran bakoitzean!

3/ Agorrillak amalau
jai-aldi luzia,
Gurutze Donearen
egun berezia;
goizeko amarretan
meza nagusia,
parrokian bildurik
ballara guzia.

4/ Gero ondorenean
gañontzeko pestak:
kirol jolas politak,
txistu ta orkestak;
alde bat utzirikan
lanerako kezkak,
erromerian datoz
mutil eta neskak.

5/ Irrintzika dijoaz
plazaren erdira,
soñu alaiak jotzen
dituzten tokira;
neska-mutillak dantzan
ta zarrak begira,
euskal biotzak ola
gozatutzen dira.

6/ Gazteak ikusirik
pestarako trebe,
gañontzekoak pozez
txoraturik gaude;
orrela jarraitzea
guztiontzat obe,
gure euskal oitura
onak galdu gabe.

7/ Beste gauz bat ere nai
dizutet agindu,
mesedegarri da ta
etzaitezte mindu:
euskeraz mintzatutzen
danok alegindu,
baldin au galtzen bada
guriak egin du.

8/ Xinistu ez gerala
galduko sekula,
Jesus gurutzekoa
zaindari degula;
badakigu guztion
artzai daukagula,
une larri guzitan
lagun dezaigula.

Aiete, Agorrilla, 1970¹.

---

¹ *Zeruko Argia*, 1970-X-4.

EGUN POZGARRIAK

- 1/ Urte au badijoa
poliki-poliki,
agur egingo digu
guztiori aurki.
Nola bukatuko dan
zeñek erabaki?
Onen berri Jainkoak
bakarrikan daki.

- 2/ Urreratu zaizkigu
egun pozgarriak,
emen dira Gabonak
eta Eguarriak,
gu alaitzen gaituzten
jai zoragarriak,
pakean ospatzeko
Jainkoak jarriak.

3/ Beti udaberria
nai luke biotzak,
neguan sumindutzen
gaitulako otzak;
baña poztuko gaitu
Jesusen jaiotzak,
munduko pekatua
kentzen dun bildotsak.

4/ Xinismengarri egin
dedin miraria,
Belen'era dijoaz
Jose ta Maria;
izar dizdiratsu bat
dute gidaria,
Espiritu Santuak
emanik argia.

5/ Abenduak ogei ta
laugarren eguna,
ikasbide bikaña
ematen diguna:
Belen'en estalpe bat
otza ta illuna,
Jaungoikoak beretzat
aukeratu duna.

6/ Toki arlote illun
argi gabekoa,
famili sagraduak
arkitutakoa,
ez palazio eder
apaindutakoa;
or jaioko da Jesus
gure Jaungoikoa.

7/ Danok mirari onen
zai jarririk gaude,
sortuko dan aur ori
da Kristo Errege;
Bera izanagatik
zeru-lurren Jabe,
umil agertuko da
arrokeri gabe.

8/ Ostatutzat estalpe
xaxtar bat arturik,
agertuko da Jesus
buru makurturik;
eta gu berriz emen
gabiltz arroturik,
mundu zabal onetan
ezin kabiturik.

- 9/ Aita Santuak ere
naiko min badauka,
argatik ari zaigu
beti erreguka:
zertan gabiltzan ola
anaiok burruka,
arantzak eskeñiaz
arrosaren truka.
- 10/ Aitaren biotz bera
naigabetu degu,
argatik da guretzat
oinbeste erregu;
pakean bizitzeko
eskatutzen digu,
baña gerra-zaleak
izan ordea gu.
- 11/ Aberats ta beartsu,
nola gazte ta zar,
asmo on bana artu
obe degu azkar;
gure oker guzia
gorrotoak dakar,
grña txarrak utzita
maita zagun alkar.

12/ Zuk guretzat izanik
ain biotz biguna,
Jesus aurtxoa, au da
eskatzen deguna:
emaiguzu pakea
eta osasuna,
ori baita munduko
aberastasuna.

*Aiete, Abendua, 1970*¹

---

¹ *Zeruko Argia*, 1970-XII-27.

UDAZKENA

- 1/ Gertatu zait ostatu
batean sartzea
eta nere lagun bat
antxen arkitzea.
«Pozgarria da –zion–
alkar topatzea!»
Gogoratu zitzaion
gauz bat galdetzea,
ta nai zuan ura nik
erabakitzea.

- 2/ Esan zidan: «Auxen det
zuri galdetzeko:
zein urte-sasoi degun
ona bizitzeko».
Erantzun nion beta
pixka bat artzeko:
«Au nere gain balego
aukeratutzeko,
udazkena artuko
nuke neretzako».

- 3/ Munduko gauzak egin
zitian Jainkoak
gu izateagatik
zorionekoak;
naiz udara naiago
izan kalekoak,
egunik alaiena
udazkenekoak
ote diran diote
mendi aldekoak.
- 4/ Baserrian betetzen
asten dira gogoz
ganbarak laborez ta
kupelak sagardo;
intxaur, gaztain da urrak
bildurikan datoz,
neguan jan da edan
egiteko asmoz;
oientzat udazkena
obea da askoz.
- 5/ Egoaize epel goxo
ain jostalariak
garaiz esnaerazten
ditu eiztariak;
oiek noiz etorriko
zai daude mendiak,
andik datoz eperrak,
uxo ta erbiak...
Udazkenak baditu
bere alderdiak.

6/ Artzaiak eta mendi-
goizale diranak,
ibilkari bizkorrak
ditugu geienak,
gallurretako berri
ongi dakitenak;
kantu, txistu ta irrintzi
or dabilta danak,
esanez: «Alaitutzen
gaitu udazkenak!»

ZUGAN LAGUNTZA ESKE

- 1/ Iru edo lau bertso
jarri nai nituzke,
argatik nator, Jesus,
Zugan laguntza eske;
Gabon-jaiak pakean
pasa nai ginduzke,
beti borroka ere
aspertu gindezke.

- 2/ Guda-zale gerala
nago antzema,na,
danok pakean bizi
bear gendukena;
naiz nor bere aldetik
saiatu al dana,
mundu zar au zuzentzen
badaukagu lana.

3/ Maitasuna gugandik
dago urrundua,
gorrotoa daukagu
emen gallendua,
ta bat bestearekin
ezin konpondua;
orrela zuzentzerik
ez dago mundua.

4/ Belen'dik Aurtxo onek
auxe agintzen du:
biotz gogorrek bear
dirala bigundu,
ta borondate onez
alkarri lagundu;
guztiontzak obe au
egingo bagendu.

DON ZEZILIO AGIRRE ZANARI

Don Zezilio Agirre apaiz jauna, urte askoan Aiete ballarako eleiz-artzai zuzeneta-ko bat izan gendun. Gizon argia eta leiala.

Berari esker ikasi nuan gaur dakitan pixar au ere. Bera Aiete'n zalarik, ni neroni ere ementxe bizitzen nintzan, Azken-portu izeneko baserrian, Juan Mari Arriaga'rekin morroi. Eta Don Zezilio jauna ain maixu azkarra eta borondate onekoa izanik, berarengana joatea pentsatu nuan zerbait ikastera.

Emezortzi urte egiñak neuzkan eta artean ere ez nekien idazten eta irakurtzen; eta, bereala soldadu joan bear bainuan, berarengana joan nintzan, esanez ea, besterik ez bazan ere, familira eskutitz bat idazteko moduan jarriko niñun.

Baietz erantzun zidan; joateko berarengana eta pozik erakutsiko zidala.

Alaxe joaten nintzan neguan, illunaba-

rrean, ukulluko lanak egindakoan, beste baserritar geiagorekin batera.

Bi ordu pasatzen giñun eskolan, zortzi-retatik amarrak bitarte, eta beste zenbait maixurekin egun guztian baño geiago ikasten gendun guk bi ordu aietan Don Zeziliorekin. Alakoxe gogo biziarekin erakusten zigun erakusten zigun guztia.

Badago alde ederra maixu batetik bestera. Begiratu besterik ez dago bein eskola batean gertatu zanari. Maixuak galdetzen dio berarekin ikasten zebillen mutil koxkor bati:

– I, Josetxo: ikasi al dituk nik jarri dizkiten deberiak?

Josetxok:

– Ez.

Maixuak:

– Ez ditukela oraindik ikasi? Nik ire edadean ik alako amar ikasten nian.

Eta Joxetxok erantzun:

– Bai; ez naiz batere arritzen, nik baño maixu ohea izango zuan-da.

Gero, emen urte asko eginda, Bizkai'ko partean dagon Ea izeneko errira aldatu zan, eta antxen bizitu ziran bere arreba Karmen eta biak. Emakume on askoa au ere.

An ere oso ixtimatusa zeukan erri guztiak. Izan ere, olakoxea baita andoaindar seme bizkor eta langille purrukatu au.

Urte askoren buruan, bere apaizgoako berrogei ta amar urteak zirala-ta, aietea-

rrak ongi merezia zuan omenaldi bat berari eskeintzea pentsatu gendun.

Alaxe etorri zan guregana ain artzai leiala, lenago emen utzi zuan artaldera, eta bai egun ederra ospatu ere bere ize-nean.

Pixka batean aztuko etzaigun egun zoragarria uraxe, goiz-goizetik asita.

Meza santua berak eman zuan arreta biziz, beste bi apaiz bere laguntzalle zituaririk. Erregali txiki bat ere egin zitzaion, eta bere ikasle zintzoa izan dan Manuel Matxain'ek, meza-garaian bertso atsegin batzuk kantatu zituan.

Ondoren, euskal festa moduko bat eskeñi zitzaion; eta eguardian anaitasun-bazkaria *Idoia* izeneko ostatuan, jan-gela jendez dana beterik, maiean bera erdian zala. Ezker-eskubi, ain maiteak zitun bere illoba biak jarri ziran: Imanol eta Iñaki.

Nik ere, bazkal garaian kantatu nizkion ondoren irakurriko dituzuten bertso auek.

Eta Don Zeziliok, berak ere itzaldi bikain bat egin zigun danori eskerrak emanenez, eta alaxe guztiok agurtu giñun eta joan zan berriro ere, bera bizitzen zan erri-ra, Ea'ra.

- 1/ Udaberrian eguzkiaren
printzak leiotik sartzean,
eta txoriak txiruliruka
atariko zuaitzean,
goiz-giro epel atsegiñean
oiek ola nabaitzean,
ongi dakigu nolako poza
banatzen dan biotzean.

- 2/ Goizean garaiz txoritxo oien
abestiak nabaiturik,
egun aundia dala gaurko au
ta jarri naiz alaiturik.
Aiete'n baida Don Zezilio
gaur gurekin elkarturik,
beorri emen ikusita gu
gaude pozez txoraturik.

- 3/ Aiete'n bazan omenaldi bat
beorri eskeñi-naia;
ara ametsa egi biurtu,
ara iritxi garaia.
Len beorrekin giñan ardiak
daukagu biotz alaia,
zorionez gaur emen baidegu
ain maite gendun artzaia.

- 4/ Buruz argia, begi erneak
urrutira ikusteko,
esku bizkorrak ta kupirik ez
noiznai lanean asteko.
Borondaterik onenarekin
eskola erakusteko,
maixu on baten bearra gendun
guk zedozer ikasteko!
- 5/ Aurtxo nintzala gerta zitzaidan
aita ta ama iltzia,
argatikan det ikastolako
bidea garaiz utzia.
Ogei urtetan ere banuan
ikasteko kutizia,
orain dakiten pixar au ere
beorrek erakutsia.
- 6/ Don Zezilio Agirre jauna,
ara zer opa diotan,
urrezko eztaiak ospatzen ditun
egun zoragarri ontan:
beorri meza santua ematen
eta gu berriz bertsotan,
Jaun Zerukoak zaindu gaitzala
danok urte on askotan.¹

---

¹ *Zeruko Argia*, 1971-I-3.

NERE SORTERRIARI

Ondoren irakurriko dituzuten bertso auek, nere sorterriari eskeñi nizkion biotzez, bertako festa-egunerako, San Estebanetan ospatzen baidira Oiartzun'go festak:

- 1/ Errenderi ta Oiartzun
erri sonatuak,
Jaungoikoak gureztat
aukeratuak;
Xenpelar ta ni gera
oietan sortuak,
Esteban Donearen
eleizan sartuak;
or sakramentuak
ditugu artuak,
gera garbituak
ur bedeinkatuak,
biok ponte batean
bataiatuak.

2/ Biotzeko Oiartzun,
zu nere sorterri,
ikusia amaika
komerri gorri;
maite zaitun seme bat
ara gaur etorri,
eskerrak ematera
lenengo zedorri;
ta orain pozgarri,
naiz almenez urri,
zenbait bertso berri
nai nituzke jarri,
izan ditezen zure
oroimengarri.

3/ Donosti'tik irten da
jo det Oiartzun'a,
bete asmoz daukaten
eginkizuna:
bertsotan zabaltzea
zure nortasuna,
ta berdiñik ez duen
aberastasuna.
Zer gisatasuna
ageri zaizuna,
biotz-maitasuna
ta leialtasuna,
seme argi ugari
eman dezuna.

4/ Abizen ospetsurik
Oiartzun'ek badu:
Ugarte, Lekuona
ta Mendiburu,
Sarasti ta Isasa
eta Aranburu,
oiekin beste zenbait
ere or dauzkagu;
guztiok erregu
egiten diegu,
ain maite ditugu
ta ezin aztu gu;
danen ixpillu Lartaun
jarriko degu.

5/ Eleiz parrokia da
maitale ageri,
San Esteban duela
bere zaindari;
or izan dira zenbait
apaiz sermolari,
meza eskeintzen Jainko
aldarekoari;
koruan kantari
Zeruko Aitari
otoitzean ari
emateko guri
guztiok nai genduken
zorion ori.

6/ Aiuntamentu ortan
goiz edo berandu
okerrik aundienak
dira zuzendu;
agintari jaun danak
alkarri lagundu,
erabakia ongi
artu ta agindu:
beartsuak zaindu,
jantzi ta mantendu,
erria txukundu,
bideak konpondu,
orain artean ori
zintzo egin du.

7/ Baserri zuri eder
txukun da garbiak,
euskeraren seaskak
edo kabiak,
aberastasunean
berdiñik gabiak;
oietatik esneak,
arrautz, aragiak,
bei, txekor, idiak,
txerri ta ardiak;
oiekin jendiak
dirutza aundiak,
danak merezi ditu
nekazariak.

8/ Jauregi urtetsuak
dirade zureak,
baña edertasunez
paregabeak;
apaingarri dauzkate
arri sillareak,
oietan marrazkiak
gizon ta abereak;
gauza dotoreak,
ezin-da obeak,
etziran pobreak
len oien jabeak,
geienak ziran markes
edo kondeak.

9/ Zure ballarak ere
ditugu goguan:
Altzibar, Ugaldetxo
ta Arragua'n
sagardo ederrikan
edaten genduan,
kaxuelatik janez
kupelan onduan;
gu giñan lekuan
aukera zeguan,
ta geuren orduan,
ez ain beranduan,
bertsoak kantatuaz
etxera juan.

10/ Bear dezun aukera
badezu egurrez,
mendiak estalirik
zuaitz-adarrez:
piñu, aritz ta gaztain,
pago ta lizarrez,
ta etxe inguruak
sagasti ederrez,
aran da intxaurrez,
piko ta udarez,
osaturik errez
garo ta belarrez;
badirudi jantzirik
zaudela urrez.

11/ Badakizu gerraren
berri antziñatik:
zirikatzen ziñuzten
Frantzi aldetik,
pakean lo zeundena
esnatzeagatik,
edo griña gaiztoko
gorrotoagatik;
etsaiak nun-naitik,
ezin bota ortik,
goitik edo betik
tiroka gogotik,
baña, Oiartzun trebe,
zu beti zutik.

12/ Gerra pixtera nigan
baletor gizonik,
ez nioke emango
nere baimenik;
ez digu aizkenengo
orrek egin onik,
millaka kristauk beren
biziak emanik;
ez da euskaldunik
eta erdeldunik
esan lezakenik
ori ona danik;
pake zoriontsu bat
opa dizut nik! ¹

---

¹ *Zeruko Argia*, 1971-VIII-3.

ZORIONA DAKARTEN EGUNAK

- 1/ Urreratu zaizkigu
Eguberri-jaiak,
zoriona dakarten
ain egun alaiak.
Belen aldera datoz
arkume ta artzaiak,
poztu gaitezen, poztu,
euskaldun anaiak.

- 2/ Jesus agertzen zaigu
beti biotz bigun,
zeñen une gozoak
eskeintzen dizkigun!
Jai zoragarri auek,
euskaldun da erdeldun,
pake zorionsuan
igaro ditzagun.

3/ Gu nola egun argiz
berdin arratsetan,
pakearekin gabiltz
beti ametsetan.
Auxe eskatzen det nik
nere otoitzetan,
Jaunak banatu dezan
danon biotzetan.

4/ Munduan gaudelako
pakearen gose,
Belen'go estalpera
guk begiak luze.
Orko janari gozoz
nai genduke ase,
arren, erruki, Jesus,
Maria ta Jose.

Aiete, 1975, Abendua.

ALKAR AGURTZEKO ERA

- 1/ Danok dakigu urbil degula
urte onen amaiera,
berriro ere Gabonetako
jai alai auetan gera.
Anai-arrebok, oraintxen degu
alkar agurtzeko era,
argatik asia naiz idazten
Pasai San Pedro aldera.

- 2/ Anai maitea, orko berriak
jaso nitun zuregandik,
abesten ere ona zera zu,
ori banekian lendik.
Lau bertso eder atera ziran
eskutitzaren barrendik,
auek zer poza eman zidaten
goguan daukat oraindak.

3/ Zaleturikan egoten naiz ni
bertso berriak artzeko,
asti pixka bat nai nuke orain
aueñ ordañak jartzeko,
paper batian idatzirikan
zuregana bialtzeko,
gaztain erriak janez suaren
onduan irakurtzeko.

4/ Oriamendi gain ontatikan
opa dizute anaiak,
danok igaro ditzazutela
egun atsegin alaiak.
Pake gozuak iraun dezala
uxaturikan etsaiak,
osasun zoriontsuarekin
ospatu Eguarri-jaiak.

LANA

1937'garren urtean asi nintzan ni Donosti'ko Aiuntamentuan lanean, jardiñeta-ko guarda lenengo, gero almazen batzuetan, eta azken ogei ta amasei urte auetan Aiete'n Oriamendi deritzaion ur-deposituan guarda.

Naiz 1981'garren urtean jubilazioa eskatu, etzidaten eman 1982'garren urte arte; eta, jubilatatu eta gero ere, amar illabetean emen jardun bear izan det, ordezkoa etorri dan arte.

Ori dala-ta, bertso auek nere anai Antoniori eskeñi nizkion beraren egunean:

1/ Naiz barrendik ez egon
zenbait bezin lasai,
bertsotako alai,
zorioneko lana
aukeraturik gai.
Asperturik nagola
badakizu, anai,
baña eskatzen danik
eztute eman nai:
orrenbeste denboran
jubilatzeke zai.

2/ Motiborikan asko
badet mintzatzeko,
egiak jartzeko,
gure nagusi auek
goguan artzeko.
Esaten diet norbait
azkar billatzeko,
desiatzen nagola
jubilatutzeko,
ez ote da gizon bat
onuntz etortzeko?

3/ Lana arkitu det nik
nundik edo andik
gazte-gaztetandik;
bearrezkua dala
badakigu lendik.
Orain au entzuten det
nagusiengandik:
mesedez jarraitzeko
aurrera oraindik.
Ez dakigu noiz irten
biegun emendik.

4/ Badakite lanian
jarduten naizela
asto bat bezela,
berrogei ta bost urte
daramazkitela.
Jarraitzia nai dute
nola edo ala,
bistan dago oraindik
balio detala,
onuzkero bialdu
ninduten bestela.

5/ Lana utzi duala
batek pentsatzian
poza biotzian,
noiznai pasiátuaz
oñez ta kotxian.
Gero lagun artera
noizik bakoitzian,
kezkarikan gabe lo
lasai arratsian;
olaxe bizi nai det
jubilatutzian.

6/ Anai, eskerrak eman
gaur zaindariari,
San Antoniori,
berak asko laguntzen
digulako guri.
Badegu osasuna,
jana ta edari,
nik ere opa dizut
zorion ugari:
ongi ospatu zure
egun aundi ori.

AITA SANTUAREN ETORRERA

1/ Emen dira urtero
bezela Gabonak,
fedegarbiz ospatu
bear ditugunak;
ala nai du biotzez
ain maite gaitunak,
Erroma'tik etorri
zaigun Artzai onak.

2/ Etorri nai zuala
zegon itz emanda,
Aita Santua gure
lurrian izan da;
ejenplo on batzuen
premian giñan-da,
agurtu gaitu egi
sakonak esanda.

3/ Eliz inguruetan
ikusi ditugu
bere itzak entzuten
millaka testigu;
ikasbide bikañak
emanak dizkigu,
baña guri aguro
aztuko zaizkigu.

4/ Nola ari baizaigun
sinismena aultzen,
guztioak alegindu
gaitezen indartzen;
ez badegu egia
munduan zabaltzen,
ez da errez izango
etsaia zapaltzen.

Aiete'n 1982-XII-21.

JAUN ON BATI

Danok dakigun bezela, 1936'garren urtean anai arteko gerra triste bat izan gendun Españi'n. Beste asko bezelaxe, ni ere antxe zauritu eta elbarritu ninduten, ezkerreko oña bala batek mozturik.

Gero, urte asko pasa ondoren, zerbait irabazbide jarri ziguten.

Baña, ortarako, gure agintari leiala dan Don Manuel Riande Lekuona jaunak joan-eterri askotxo egin bear izan ditu Madrid aldera, eta gure alde lan baliotsu asko egiña da ain borondate onekoa dan gizon au.

Egun batez, lagun-talde batek bazkaltzera gonbidatu gendun Orio'ko ostatu batera, eta nik bertso auek eskeñi nizkion:

1/ Emen bilduta gauden danori
arratsalde on aurrena,
Don Manueli zerbait esanaz
alai dezagun barrena.
Badakizute jaun on bat dala
gaur gurekin datorrena,
agintaritan izan liteken
gizonikan jatorrena.

2/ Riande jauna degu gidari
geronek alaxe naita,
esan liteke bera degula
elbarri guztion aita.
Gonbidatzia pentsatu degu
ain gizon leiala baita,
gugana pozik etorria da
gaur Orio'ra bazkaita.

3/ Jaun onek badu borondatea
ta gogua lanerako,
berialaxe bear danikan
ez du uzten gerorako.
Bere aulkian prest egoten da
iñor joaten danerako,
arpegi alaiz daki egiten
dana gure onerako.

4/ Eginkizunak zuzendu-asmoz
beragana joan geranez,
azkar zabaldu digu atia
zer nai genduken esanez.
Naiz une artan maiaren gaña
beterikan egon lanez,
danak utzita serbitu gaitu
beti borondate onez.

5/ Pauso on asko ditu gugatik
Don Manuelek emanak,
Madrid aldian egin dizkigu
balio aundiko lanak.
Berari esker degu gaur zerbait
len ezer gabe giñanak,
omenaldi bat merezia du
ain ongi portatu danak.

6/ Danok dakigu Don Manuelek
gugatik zer egin duan,
preziaz danari lagundutzeko
beti biotza eskuan.
Gizon oberik ez leike izan
guretzako Gipuzkua'n,
opa diogu bizi dedilla
ondo urte on askuan.

(1981-VI-24)

ESKERRIK ASKO

Donostia'ko Aiete ballaran egiña dago *Ibermática* deritzalon lantegi berri bat. Jardin polit bat ere badu bere inguruan, eta jardin ontako lanak nik egiten ditut, lantegi au egin zan ezkeru.

Bertako langille-talde batek, oroimengarri bezela, neri zerbait eskeintzea pentsatu zuten, eta sei liburu eder erregalatu dizkirate: iru Uztapiderenak, bat Lasarterena, beste bat Xalbadorrena eta beste bat Joxe Ramon Erauskin'ena.

Oietaz gañera, nere lagun leial auek bazkari eder bat ere eman zidaten, aldi luzean gogoan izaten dan oietakoa.

Eta nik ere, nere esker ona agertuz, ondoren irakurriko dituzuten bertso auek eskeñi nizkioten, eta bazkal ondoan kanta-tu:

- 1/ Udaberria datorrenean
txori danak abeslari,
pozaren pozez neronek ere
asi bear det kantari.
Bertsotan zerbait esan nai diot
gaurko egun aundiari,
baña lenengo arratsalde on
emen zeraten danori.

- 2/ Zaleturikan zeuden lagunak
egun bat aukeratzeko,
borondaterik onenarekin
neri zerbait eskeintzeko.
Gonbidatuta esan didate
gaur onera etortzeko,
ostatu ontan danok bilduta
alkarrekin bazkaltzeko.

- 3/ Gizon prestuak arkitzen ditut
nabillen leku guztian,
aurpegi alaiz agurtzen naute
iñoiz alkar ikustian.
Ibermática'n ere aztutzat
ez daukate Sebastian,
nere lagunak portatzen dira
nik merezi ainbestian.

4/ Esan liteke egin duala
aingeruak miraria,
zerutik intza bezela dator
nigana erregalia:
liburu-sorta zoragarri bat
ta gañera bazkaria.
Ezer merezi ez dun batentzat
au ez al da geiegia?

5/ *Ibermática*'n dauzkat lagunak
zein baño zein jatorrago,
au ikusirik nere biotza
pozez zoraturik dago;
ta guztiori esker beroak
eman bearrean nago,
egiten ari baizerate nik
merezi baña geiago.

6/ Ara ametsa egi biurtu
zuen naia auxe zan-da,
pozez ikusten zaituztet neri
erregaliak emanda.
Gure arteko ospakizun au
nere gogozko izan da,
orain agurtzen zaituztet danok
eskerrik asko esanda.

Ernani'n, 1984 Martxoak 18.

BUKAERA

Nere bertso-liburu au bukatzeko, gizon ospetsu baten aipamenak egin nai nituzke azken lerro auetan.

Dalako gizon ori Aita Zabala degu, Euskalerrri guztian ain ezaguna dan eta euskal kulturaren eta bertsoaritzaren alde ain lan txalogarria egiten ari dana.

Berari esker, millaka bertso, galdu zorian zeudenak, gaur argitara irtenda dauzkagu, *Auspoa* izeneko liburuetan idatzirik. Gauza jakingarri asko bertan arkitzen ditugu.

Aita Zabala'k etzuan nai nik lerro auek idazterik; baña nere naia alaxe izan da.

1/ Nere bertsoak argitaratzen
ara egin al dedana,
oraintxen ere jarri diot nik
Aita Zabala'ri lana,
Gizon au baita *Auspoa* saila
aberasten ari dana;
zu, irakurle, mesedez entzun
orain esango dedana:
liburuzale baldin bazera
jo zazu berarengana.

2/ Oraingoz au det azken alea,
onekin nai det bukatu,
gerta liteke aspergarri ta
zertan geiegi luzatu?
Pixkabanaka asi ta ara
liburutxoa osatu,
borondaterik onenez ditut
bertso auek antolatu,
ta zeozertan utsegin badet
arren mesedez barkatu.

ARKIBIDEA

Itzaurrea	7
España'ko gerra tristeari	9
Arrebari	14
Urreizti'ko Martin adiskideari	17
Donostia'ko kaiean	21
Martin Erkizia'ri bigarren aldiz	24
Txertoa	27
Gaixorik	30
Pedro Maria Oria'ri	33
Legortea	39
Udaberria	42
Nere anai Saturnino zanari	43
Urte euritsua	47
Nere besoetako illoba bati	50
Pio XII il zanean	53
Semeari	55
Anai Saturnino zanari bigarren aldiz .	57

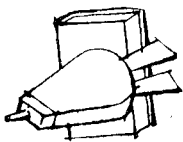

Besoetako illobari bigarren aldiz	60
Manuel Matxain adiskideari	63
Ama Euskerari	66
Pozaren pozez	71
Euskal Erriko oiturak	74
Iturrioz'ko sega-apustua	79
Amets gozoko eguna	84
Manuel Matxain'en omenaldia	87
Gazte biurrientzat	90
Dionisio Inda zanari	95
Buruzbide bikaña	101
Goresmenak	109
Don Jose Almandoz zanaren oroimenean	112
Baserri botatzea	117
Banaka bizi ezinda	122
Aiete'ko jaietan	125
Berri atsegin pozgarri bat	128
Illobari	131
Xenpelar zanari	136
Aiete'ko festak berriz ere	141
Egun pozgarriak	145
Udazkena	150
Zugan laguntza eske	153
Don Zezilio Agirre zanari	155
Nere sorterriari	160
Zoriona dakarten egunak	167
Alkar agurtzeko era	169
Lana	171
Aita Santuaren etorrera	175
Jaun on bati	177
Eskerrik asko	180
Bukaera	183

ORAINDAÑOKO LIBURUAK (101'garrenetik aurrera)

- 101-102. *A. Zavala*: Txirritaren bertsoak. I. (*Aitua*).
- 103-104. *A. Zabala*: Txirritaren bertsoak. II. (*Aitua*).
105. *Jose Inazio Etxeberria*: Mendi gañetik. (*Aitua*).
106. *A. Zavala*: Pastor Izuela.- Ezkioko ta Segurako itxuak. (*Aitua*).
107. *A. Zavala*: Zepai bertsolaria. (*Aitua*).
108. *Mattin*: Ahal dena. (*Aitua*).
- 109-110. *P. Lafitte*: Mañex Etchamendy bertsularia.
111. *Bertsolariak*: Xenpelar-saria, 1972. (*Aitua*).
112. *Basarri*: Sortu zaizkidanak. (*Aitua*).
113. *P. M. Urruzuno*: Sasiletrau baten ziria. (*Aitua*).
114. *A. Zavala*: Kaskazuri bertsolaria.
115. *A. Zavala*: Larraburu, Lexoti ta Balentin bertsolariak. (*Aitua*).
116. *A. Zavala*: Oiartzungo bost bertsolari. (*Aitua*).
- 117-118. *Balendin Enbeita*: Nere apurra.
119. *A. Zavala*: Oiartzungo beste lau bertsolari. (*Aitua*).
- 120-121-122. *A. Zavala*: Mendaro Txirristaka.
- 123-124-125. *A. Zavala*: Zapirain anaiak.
126. *A. Zavala*: Ustu ezin zan ganbara.
127. *M. Arozamena*: Nere aldia.
128. *A. Zavala*: Amodiozko penak bertso berrietan.
129. *A. Zavala*: Afrika'ko gerra (1859-1860).
130. *A. Zavala*: Patxi Erauskin bertsolaria (I).
131. *A. Zavala*: Patxi Erauskin bertsolaria (II).
132. *A. Zavala*: Patxi Erauskin bertsolaria (III).
133. *A. Zavala*: Arrantzaleen bizitza.
134. *J.M. Arrizabalo* - *A. Zavala*: Baso-mutillak.

135. *A. Zavala*: Jaioak bizi nai.
136. *A. Zavala*: Noe'ren ontzia.
- 137-138. *Ataño*: Txantxangorri kantaria.
139. *A. Zavala*: Soldaduzkako bertsoak.
140. *A. Zavala*: Nekazariak bai miseriak.
141. *Bertsolariak*: Bertsolari-Txapelketa Nagusia (Donostia, 1980 - I - 6).
142. *A. Zavala*: Txabolategi, Elkoro eta Leunda bertsolariak.
143. *J.J. Irazusta*: Nork bere bidea (I). (*Aitua*)
144. *J.J. Irazusta*: Nork bere bidea (II). (*Aitua*).
145. *J.J. Irazusta*: Nork bere bidea (III). (*Aitua*).
146. *A. Zavala*: Berridi eta Kuxkullu bertsolariak.
147. *Ataño*: Txori. (*Aitua*)
148. *I. Alkain, A. Zavala*: Gerrateko ibillerak (I).
149. *I. Alkain, A. Zavala*: Gerrateko ibillerak (II).
150. *I. Alkain, A. Zavala*: Gerrateko ibillerak (III).
151. *Martin Treku*: Etxe xokotik kantari.
152. *Xalbador*: Herria gogoan. (*Aitua*).
153. *J.K. Zapirain, Ataño*: Zure Pasio Santua. Asis'ko San Frantziskoren bizitza.
154. *A. Zavala*: Jan-edanaren bertsoak (I).
155. *A. Zavala*: Jan-edanaren bertsoak (II).
156. *F. Artola, Bordari, R. Artola*: Aritz beraren adarrak.
157. *Elkar lanean*: Lexoti bertsolaria.
158. *Mari Treku*: Mattin, nere gizona.
159. *Txomin Garmendia*: Denbora pasa.
160. *Txomin Garmendia*: Bizitzaren arian.
161. *A. Zavala*: Kuba'ko gerra.
162. *J.M. Arrieta*: Nere ondar alea.
163. *J.C. Arrosagaray*: California-tik kantuz.
164. *A. Zavala*: Mixioetako bertsoak (I).
165. *A. Zavala*: Mixioetako bertsoak (II).
166. *M. Manterola*: Lore apal bat.
167. *J.M. Lertxundi*: Baso tarteko oiua.
168. *P. Lazkano, A. Zavala*: Tiro tartean bertsoan.
169. *Basarri*: Kezka-giroan.
170. *Txomin Garmendia*: Bordaberri'ko gozo-mikatzak.
171. *Txomin Garmendia*: Bertsolari Kurpilla.
172. *Sebastian Salaberria*: Nere soroko emaitzak.

AUSPOA
LIBURUTEGIA